I OTWORZYŁO SIĘ NIEBO...

Konserwacja i restauracja iluzjonistycznych fresków Franciszka Ecksteina w cerkwi garnizonowej świętych Apostołów Piotra i Pawła – dawnym kościele jezuitów we Lwowie

І ВІДКРИЛИСЯ НЕБЕСА...

Консервація та реставрація ілюзіоністичних фресок Франциска Екштайна у Гарнізонному храмі святих апостолів Петра і Павла – давньому єзуїтському костелі у Львові

AND THE HEAVENS OPENED...

Conservation and restoration of the illusionistic frescoes by František Eckstein at the Sts. Peter and Paul Garrison Church – formerly the Jesuit church in Lviv

Kurator: dr Paweł Boliński

Skład zespołu konserwatorskiego: Anna Barabasz, Natalia Beznos, Solomia Bihanycz, Paweł Boliński, Olha Czop, Alina Dzisjak, Katarzyna Gwóźdź, Lesia Hanuliak, Taras Hera, Anatolij Hryszczenko, Mychailo Iwasiuk, Małgorzata Kaczmarczyk, Wasyl Karpiw, Pawlo Kit, Nadija Kliuczkowska, Oleksandr Korotenko, Tatiana Kowal, Joanna Kunert, Andij Marczuk, Anastasija Nahla, Solomija Ostrowska, Olha Pawliuk, Jaryna Pawlyk, Taras Pawlyk, Jaryna Prystańska, Alicja Sawoniuk, Nadija Senczenko, Olha Slobocka, Mykola Syrow, Wiktorija Szarhorodska, Arsen Szpak, Hanna Szumska, Ilona Turczyn, Kateryna Tymczyszyn

Prace konserwatorsko-restauracyjne finansowane były przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP, Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, miejscową parafię oraz osoby prywatne.

Projekt: Barbara Kowalewska i Monika Rzepiejewska-Mroczek

Produkcja: Rafał Krauze Perfect Events Design

Produkcja animacji: MAKE IT

Produkcja VR: Paweł Boliński ARTEM RENOVO

Tłumaczenie na angielski: Małgorzata Matysik

Tłumaczenie na ukraiński: Iurii Tkachuk

Куратор: д-р Павел Болінський

Склад команди реставраторів: Анна Барабаш, Наталія Безнос, Соломія Біганич, Павел Болінський, Леся Гануляк, Тарас Гера, Анатолій Грищенко, Катажина Ґвуздзь, Аліна Дзісяк, Михайло Івасюк, Василь Карпів, Малгожата Качмарчик, Павло Кіт, Надія Ключковська, Тетяна Коваль, Олександр Коротенко, Йоанна Кунерт, Андрій Марчук, Анастасія Нагла, Соломія Островська, Тарас Павлик, Ярина Павлик, Ольга Павлюк, Ярина Пристанська, Аліція Савонюк, Надія Сенченко, Микола Сиров, Ольга Слобоцька, Катерина Тимчишин, Ілона Турчин, Ольга Чоп, Вікторія Шаргородська, Арсен Шпак, Ганна Шумська

Консерваційно-реставраційні роботи були профінансовані Міністерством культури і національної спадщини РП, Національним інститутом польської культурної спадщини за кордоном „Полоніка", Маршалківською управою Малопольського воєводства, місцевою парафією та приватними пожертвуваннями.

Дизайн: Барбара Ковалевська та Моніка Жепєєвська-Мрочек

Друк: Рафал Краузе Perfect Events Design

Виготовлення конструкції: MAKE IT

Виготовлення VR: Павел Болінський ARTEM RENOVO

Переклад англійською: Малгожата Матисік

Переклад українською: Юрій Ткачук

Curated by: Dr. Paweł Boliński

Members of the conservation and restoration team: Anna Barabasz, Natalia Beznos, Solomia Bihanycz, Paweł Boliński, Olha Czop, Alina Dzisjak, Katarzyna Gwóźdź, Lesia Hanuliak, Taras Hera, Anatolij Hryszczenko, Mychailo Iwasiuk, Małgorzata Kaczmarczyk, Wasyl Karpiw, Pawlo Kit, Nadija Kliuczkowska, Oleksandr Korotenko, Tatiana Kowal, Joanna Kunert, Andrij Marczuk, Anastasija Nahla, Solomija Ostrowska, Olha Pawliuk, Jaryna Pawlyk, Taras Pawlyk, Jaryna Prystańska, Alicja Sawoniuk, Nadija Senczenko, Olha Slobocka, Mykola Syrow, Wiktorija Szarhorodska, Arsen Szpak, Hanna Szumska, Ilona Turczyn, Kateryna Tymczyszyn

Funding for the conservation and restoration works was provided by the Ministry of Culture and National Heritage, the National Institute of Polish Cultural Heritage Abroad POLONIKA, the Marshal's Office of the Małopolska Region, the local parish and private individuals.

Designed by: Barbara Kowalewska and Monika Rzepiejewska-Mroczek

Visual display by: Rafał Krauze Perfect Events Design

Animations produced by: MAKE IT

VR produced by: Paweł Boliński ARTEM RENOVO

English translation by: Małgorzata Matysik

Ukrainian translation by: Iurii Tkachuk

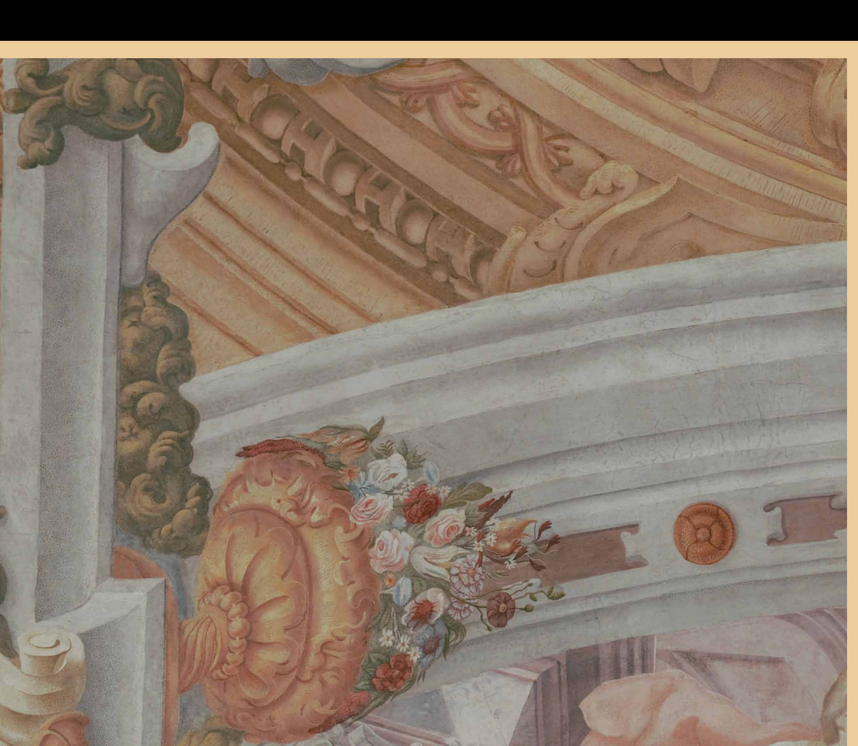

Organizator | Організатор | Organized by

NARODOWY INSTYTUT POLSKIEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ZA GRANICĄ POLONIKA

Współorganizator | Співорганізатор | In cooperation with

ŁAZIENKI KRÓLEWSKIE

Instytucja nadzorująca | Наглядова установа | Supervised by

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Partnerzy | Партнери | Partners

MAŁOPOLSKA · Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie · KON-TAKT · ARTEM RENOVO

Patroni medialni | Медіапартнери | Media partners

POLSKIE RADIO · POLSKIE RADIO DLA ZAGRANICY · POLSKIE RADIO ДЛЯ УКРАЇНИ · Kurier Galicyjski · TVP KULTURA

Wydarzenie pod honorowym patronatem:

Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Wiceprezesa Rady Ministrów Piotra Glińskiego

Ambasadora Ukrainy w Rzeczypospolitej Polskiej
Wasyla Zwarycza

Подія відбувається під почесним патронатом:

Міністра культури і національної спадщини
Віце-премєрміністра Пьотра Ґлінського

Посола України в Республіці Польща
Василя Зварича

Event under the honorary patronage of:

Minister of Culture and National Heritage
Deputy Prime Minister Piotr Gliński

Ambassador of Ukraine in Poland
Vasyl Zvarych

UWERTURA

УВЕРТЮРА

OUVERTURE

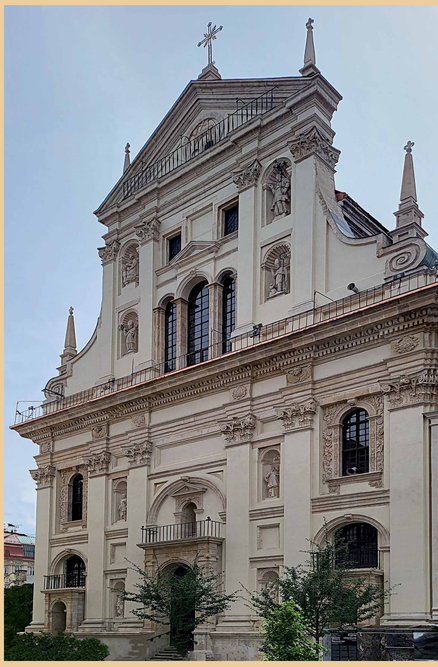

UWERTURA

W ochronie i ratowaniu polskiej spuścizny kulturowej poza granicami kraju bardzo ważną rolę odgrywają projekty konserwatorskie. Niekiedy prowadzone są w ekstremalnych warunkach, jak choćby podczas trwającej od roku wojny. Ze względu na stan zachowania zabytków działalność konserwatorska sprowadza się często do prac ratunkowych, stopniowo zabezpieczających i konserwujących poszczególne elementy dziedzictwa materialnego.

Przykładem ratowania polskiego dziedzictwa poza granicami naszego kraju jest dawny kościół pw. śś. Apostołów Piotra i Pawła we Lwowie w Ukrainie. Zbudowany został w latach 1610–1635 według projektu Giacoma Briana. W XVIII wieku pełnił ważną funkcję religijno-społeczną. 11 sierpnia 1734 roku pożar zniszczył wieże i dach oraz znaczną część wnętrza świątyni z dekoracjami i wyposażeniem. Z inicjatywy starościny wiekszniańskiej Elżbiety z Potockich Szczuczyny i ówczesnego prowincjała jezuitów ks. Władysława Żółtowskiego sprowadzono do Lwowa Franciszka Ecksteina, malarza z Brna, słynącego z wykonania dekoracji malarskiej na sklepieniu nawy i w prezbiterium kościoła Pijarów pw. Przemienienia Pańskiego w Krakowie. Franciszek Eckstein (1689–1741) był prekursorem malarstwa iluzjonistycznego na Morawach i w południowej Rzeczpospolitej. Dla lwowskich jezuitów na kolebkowym sklepieniu z lunetami wykonał kompozycję malarską poświęconą dwóm świętym apostołom – Piotrowi i Pawłowi. Była to jego ostatnia realizacja. Zmarł bowiem w 1741 roku, nie ukończywszy dzieła. Kontynuował je jego syn Sebastian Eckstein. W kościele przeprowadzano wiele prac remontowych i renowacji. Największe prace przypadły na koniec XIX wieku oraz lata 20. i 30. kolejnego stulecia. Przemalowano wówczas całkowicie freski, zachowując pierwotną kompozycję. Kościół ucierpiał podczas działań II wojny światowej, zniszczony został szczególnie dach. Po wojnie świątynia została zamknięta przez Sowietów i stopniowo niszczała. Władze komunistyczne w 1959 roku przekształciły ją w magazyn biblioteki im. W. Stefanyka, mieszczący m.in. zbiory Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Wnętrza jednak nie konserwowano. W 2011 roku kościół został przekazany Cerkwi greckokatolickiej i konsekrowany 6 grudnia tego samego roku pod dawnym wezwaniem. Obecnie pełni funkcję cerkwi garnizonowej, nawiązując do dziewiętnastowiecznej tradycji, kiedy po kasacji zakonu jezuitów stał się na pewien czas kościołem garnizonowym. W momencie ponownego otwarcia dawnego kościoła jezuitów polichromia Ecksteina znajdowała się w dramatycznym stanie i wymagała natychmiastowych działań zabezpieczających i ratunkowych. Dopiero po ich podjęciu można było przystąpić do konserwacji.

УВЕРТЮРА

Дуже важливу роль в охороні та порятунку польської культурної спадщини за кордоном відіграють реставраційні проєкти. Іноді доводиться виконувати роботи в екстремальних умовах, наприклад, під час війни, яка точиться понад рік. Зважаючи на стан, в якому перебувають історичні пам'ятки, їх реставрація часто зводиться до рятувальних робіт, які переважно мають на меті відновлення та консервацію окремих елементів матеріальної спадщини.

Прикладом порятунку польської культурної спадщини за межами країни є давній костел свв. апп. Петра і Павла у Львові, Україна. Його побудували у 1610–1635 роках за проєктом Джакомо Бріано. У XVIII столітті він виконував важливу суспільно-релігійну функцію. 11 серпня 1734 року пожежа знищила вежі та дах, а також більшу частину інтер'єру костелу з його оздобленням та меблями. Франциск Екштайн (1689–1741), живописець з Брно, відомий своїми розписами склепінь нави та пресбітерія у піярському костелі Преображення Господнього в Кракові, приїхав до Львова на запрошення дружини векшняйського старости Ельжбети Щучиної, з роду Потоцьких, та тодішнього єзуїтського провінціала о. Владислава Жултовського. Він був основоположником техніки ілюзіоністичного живопису в Моравії та на південних землях Речі Посполитої. Для львівських єзуїтів він намалював картини двох апостолів, Петра і Павла, на бочковому склепінні з люнетами. Це була його остання робота. Помер у 1741 році, так і не завершивши розпочате. Його справу продовжив син – – Себастіан Екштайн. Протягом своєї історії костел зазнав чимало ремонтних та реставраційних робіт. Найбільші припадають на кінець XIX, а також на 20-30-ті роки XX століття. Тоді фрески повністю перефарбували, зберігши первісну композицію. Під час Другої світової війни костел зазнав руйнувань, особливо був пошкоджений дах. Після війни радянська влада закрила костел і він поступово занепадав. У 1959 році комуністична влада, частково забезпечивши дах, перетворила його на книгосховище для бібліотеки ім. Стефаника, в якій містяться, серед іншого, давні колекції Національного закладу ім. Оссолінських. Інтер'єр, однак, не реставрували. У 2011 році костел передали Греко-Католицькій Церкві, яка 6 грудня того ж року освятила церкву, надавши їй попередню назву. Зараз вона служить гарнізонним храмом, за традицією XIX століття. На момент відкриття давнього єзуїтського костелу поліхромія Екштайна перебувала в критичному стані та потребувала негайних заходів з охорони та порятунку. Лише після їх реалізації, можна було приступати до консерваційно-реставраційних робіт.

OUVERTURE

In protecting and saving the Polish cultural heritage abroad, conservation projects play a very important role. Sometimes they are carried out in extreme conditions, such as during the Russian-Ukrainian war. Due to the bad state of preservation of monuments, conservation activities often boil down to rescue work, through which individual elements of material heritage are gradually secured and conserved.

An example of Polish heritage outside our country is the former Church of St. Apostles Peter and Paul in Lviv, Ukraine. It was built in 1610-1635 by Giacomo Briano. In the 18th century the church served an important religious and social function. On 11 August 1734 a fire destroyed the towers and roof, as well as much of the church's interior, including its decorations and furnishings. At the behest of the wife of the Starosta of Viekšniai, Elżbieta Szczuczyna née Potocka, and the Jesuit provincial, Fr. Władysław Żółtowski, the painter František Eckstein came to Lviv. He was famous for his painting decorations on the vault of the nave and chancel of the Piarist Church of the Transfiguration of the Lord in Cracow. František Eckstein (1689-1741) was a forerunner of illusionist painting in Moravia and the southern part of the Polish-Lithuanian Commonwealth. At the Jesuit church in Lviv he created a painting composition dedicated to the two apostles, St. Peter and St. Paul, on the church's barrel vault with lunettes. It was his last painting project, as he died in 1741 before finishing the work; it was subsequently completed by his son Sebastian Eckstein. Over the centuries the church underwent a lot of repair and renovation works, the largest of which were conducted in the late 19th century and the 1920s and 1930s. At that time the frescoes were completely repainted, preserving the original composition. The church suffered damage during World War II, especially to the roof. After the war the church was closed by the Soviet authorities and gradually fell into disrepair. In 1959 it was turned into a warehouse for the Stefanyk Library, comprising, among others, the collection of the former library of the Ossoliński National Institute. However, the interior was not conserved. In 2011 the church was handed over to the Ukrainian Greek Catholic Church and it was dedicated on 6 December 2011, under its former patronage. It now serves as a garrison church, following the 19th-century tradition, as after the suppression of the Jesuit Order the church was turned into a garrison church. At the time of its reopening Eckstein's fresco was in a terrible state and required immediate conservation and rescue measures. Only after these had been carried out could restoration begin.

Widoki ogólne na sklepienia w świątyni w 2011 roku, przed rozpoczęciem badań i prac konserwatorskich

Загальний вигляд склепінь у храмі у 2011 році, перед виконанням дослідницьких та реставраційних робіт

General views of the vaults of the church in 2011, before the research and restoration work began

KAKOFONIA

KAKOFONIA

W ciągu swojej burzliwej historii wnętrze dawnego kościoła jezuitów przechodziło wiele zmian. Podyktowane były one nie tylko potrzebą dostosowania się do obowiązującego w danej epoce poczucia estetyki, wynikały również z postępujących zniszczeń związanych ze starzeniem się dekoracji malarskich. Już w 1879 roku rozpoczęto pierwszą dużą renowację wnętrza świątyni. Podczas walk polsko-ukraińskich o Lwów 9 stycznia 1919 roku pocisk artyleryjski przebił dach i uszkodził sklepienie w nawie. W 1924 roku miały miejsce prace konserwatorskie polegające na odczyszczeniu i utrwaleniu fresków Ecksteina przez Jarosława Wojciechowskiego. Kolejną istotną konserwację sklepienia prowadzono w latach 1933–1937. Wykonywał ją malarz Jerzy Janisch we współpracy z architektem i malarzem Tadeuszem Wojciechowskim. 12 września 1939 roku spłonął dach świątyni i po raz drugi zostało uszkodzone sklepienie, tym razem w prezbiterium. W roku 1940 jezuici przeprowadzili prowizoryczną naprawę dachu oraz zabetonowali uszkodzone sklepienie. Po wojnie, kiedy zakonnicy musieli opuścić Lwów, kościół został zamknięty i stopniowo niszczał.

Główną i największą przyczyną złego, wręcz katastrofalnego stanu zachowania malowideł były wieloletnie zaniedbania remontowe w powojennej historii kościoła. W wyniku uszkodzeń i nieszczelności dachu wody opadowe wraz z rozpuszczonymi w nich zanieczyszczeniami atmosferycznymi przez długie lata systematycznie zalewały sklepienia kościoła. Proces długotrwałego namakania sklepień wodą opadową powodował niszczenie poszczególnych ich warstw poprzez wypłukiwanie lepiszcza i agresywną krystalizację soli. Takie działanie soli doprowadziło w wielu miejscach do stopniowego zniszczenia kolejnych nawarstwień aż do całkowitego unicestwienia malowidła na sklepieniu. O zróżnicowanej skali zniszczeń świadczyły spudrowania malowidła, łuszcząca się warstwa malarska, drobne odspojenia tynku warstwy wykończeniowej (intonaco) i wyrównującej (arriciato). Z czasem przekształcały się one w typowe dla kolejnych stadiów destrukcji pęcherze, deformacje tynków, wykruszenia, w końcu ubytki dużych fragmentów tynków z malowidłem. Ostatnia restauracja z lat 30. XX wieku, polegająca na całkowitym przemalowaniu farbami kazeinowymi, sprawiła, że fresk utracił zupełnie charakterystyczne dla niego lekkość, delikatność i przestrzenność, a więc główne cechy malowideł powstających w XVIII wieku. Negatywny efekt pogłębił jeszcze proces starzenia i pociemnienia farby, wzmocniony procesami fizykochemicznymi.

КАКОФОНІЯ

КАКОФОНІЯ

За свою бурхливу історію інтер'єр єзуїтського костелу зазнав чимало змін. Вони були зумовлені не лише необхідністю пристосуватися до панівної естетики того часу, але й стали наслідком поступового погіршення стану, пов'язаного зі старінням малярських декорацій. Перший капітальний ремонт інтер'єру костелу відбувся ще у 1879 році. Під час польсько-українських боїв за Львів 9 січня 1919 року артилерійський снаряд пробив дах і пошкодив склепіння у наві. У 1924 році відбулися реставраційні роботи, які полягали на очищенні та закріпленні фресок Екштайна. Їх виконав Ярослав Войцеховський. Наступна велика реставрація склепіння відбулася між 1933 і 1937 роками, яку здійснив художник Єжи Яніш у співпраці з архітектором і художником Тадеушем Войцеховським. 12 вересня 1939 року дах храму згорів і склепіння зазнало повторного пошкодження, цього разу над пресбітерієм. У 1940 році єзуїти виконали тимчасовий ремонт даху і забетонували пошкоджене склепіння. Після війни, коли монахи були змушені покинути Львів, костел закрили й він поступово занепадав.

Головна і найбільша причина незадовільного, а навіть катастрофічного стану збереження розписів, полягала у відсутності необхідних ремонтів в післявоєнній історії храму. Внаслідок пошкоджень і протікання даху, дощова вода разом із розчиненими в ній атмосферними забруднювачами, систематично протягом багатьох років затоплювала склепіння костелу. Довготривале заливання склепінь дощовою водою спричинило руйнування окремих їх шарів через вилуговування зв'язувальної речовини та агресивну кристалізацію солей. Ця дія солей призвела в багатьох місцях до поступового руйнування з повним знищенням розписів склепінь. Про різний ступінь пошкодження свідчили запудрення розписів, відшарування фарбового шару, незначні відшарування фінішного (intonaco) та вирівнюючого (arriciato) шарів тиньку. З часом вони переросли у пухирі, деформації тиньку, сколи та, зрештою, втрату значних ділянок тиньку з живописом, що характерно для послідовних стадій руйнування. Остання реставрація 1930-х років, яка полягала в повному перефарбуванні фрески Екштайнів по формі казеїновими фарбами, призвела до втрати нею характерної легкості, делікатності, просторовості та яскравості, тобто основних характеристик притаманних живопису XVIII століття. Негативний ефект ще більше посилився через старіння та потемніння фарби, підсилене фізико-хімічними процесами.

CACOPHONY

CACOPHONY

Throughout the turbulent history of the former Jesuit church its interior underwent many changes. These resulted not only from the need to adapt to the prevailing aesthetic sense of the era, but also from the deterioration of the aging decorations. The first major restoration began as early as in 1879. During the Polish--Ukrainian fighting for Lviv on 9 January 1919 an artillery shell pierced the roof and damaged the vault in the nave. In 1924 conservation works involving cleaning and finishing Eckstein's paintings were executed by Jarosław Wojciechowski. The next major restoration of the vault was carried out in 1933-1937 by the painter Jerzy Janisch in cooperation with the architect and painter Tadeusz Wojciechowski. On 12 September 1939 the roof of the church burned down and the vault was damaged the second time, this time in the chancel. In 1940 the Jesuits carried out makeshift repairs to the roof and put concrete on the damaged vault. After the war, when the Jesuits had to leave Lviv, the church was closed and gradually fell into disrepair.

The main reason for the poor, even catastrophic state of the paintings was the decades of neglect in the church's post-war history. As a result of damage to the roof, rainwater, along with atmospheric pollutants dissolved in it, constantly leaked onto the vault. The process of prolonged soaking of the vault with rainwater caused the destruction of the individual layers because of the leaching of the binder and aggressive crystallization of salt. In many places this led to gradual destruction and to complete annihilation of the painting on the vault.
The varying extent of damage was evidenced by pulverization of the paint, paint layer peeling off, some separations of the thin final layer of plaster (*intonaco*) and the inner layer (*arriccio*). Over time, in the successive stages of destruction, these transformed into blisters, plaster deformations, chipping, and finally the loss of large sections of plaster along with the painting.
The restoration from the 1930s, which consisted of complete repainting of the fresco with casein paint, caused the fresco to lose its characteristic lightness, subtlety, spatiality and luminosity, i.e. the main features of paintings created in the 18th century. The negative effect was further aggravated by the aging and darkening of the paint, increased by physical and chemical processes.

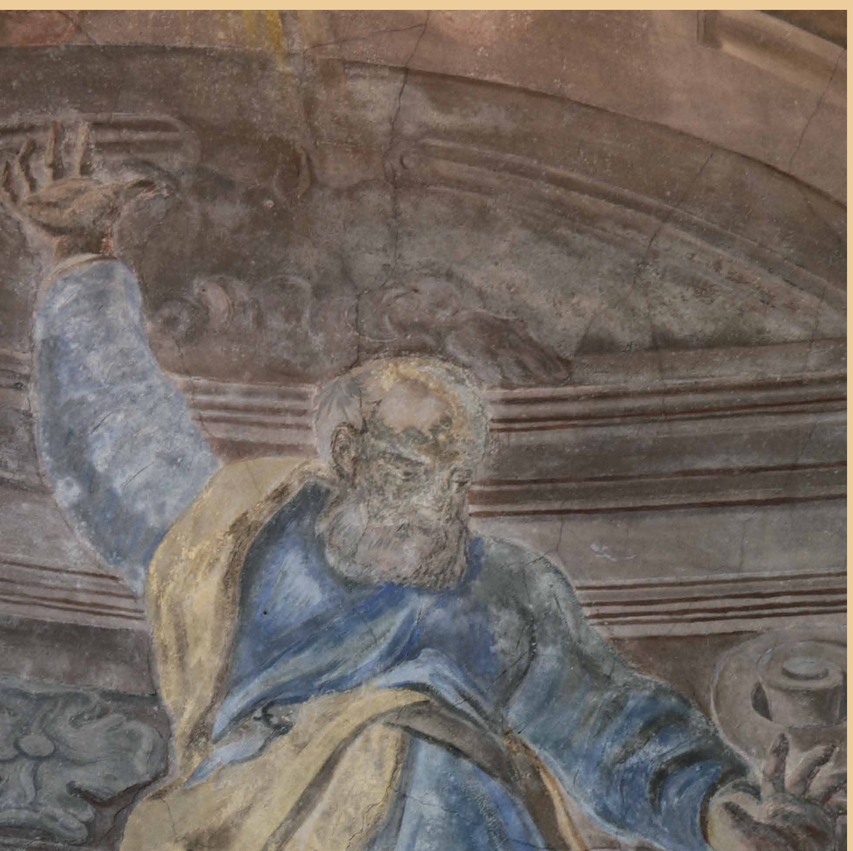

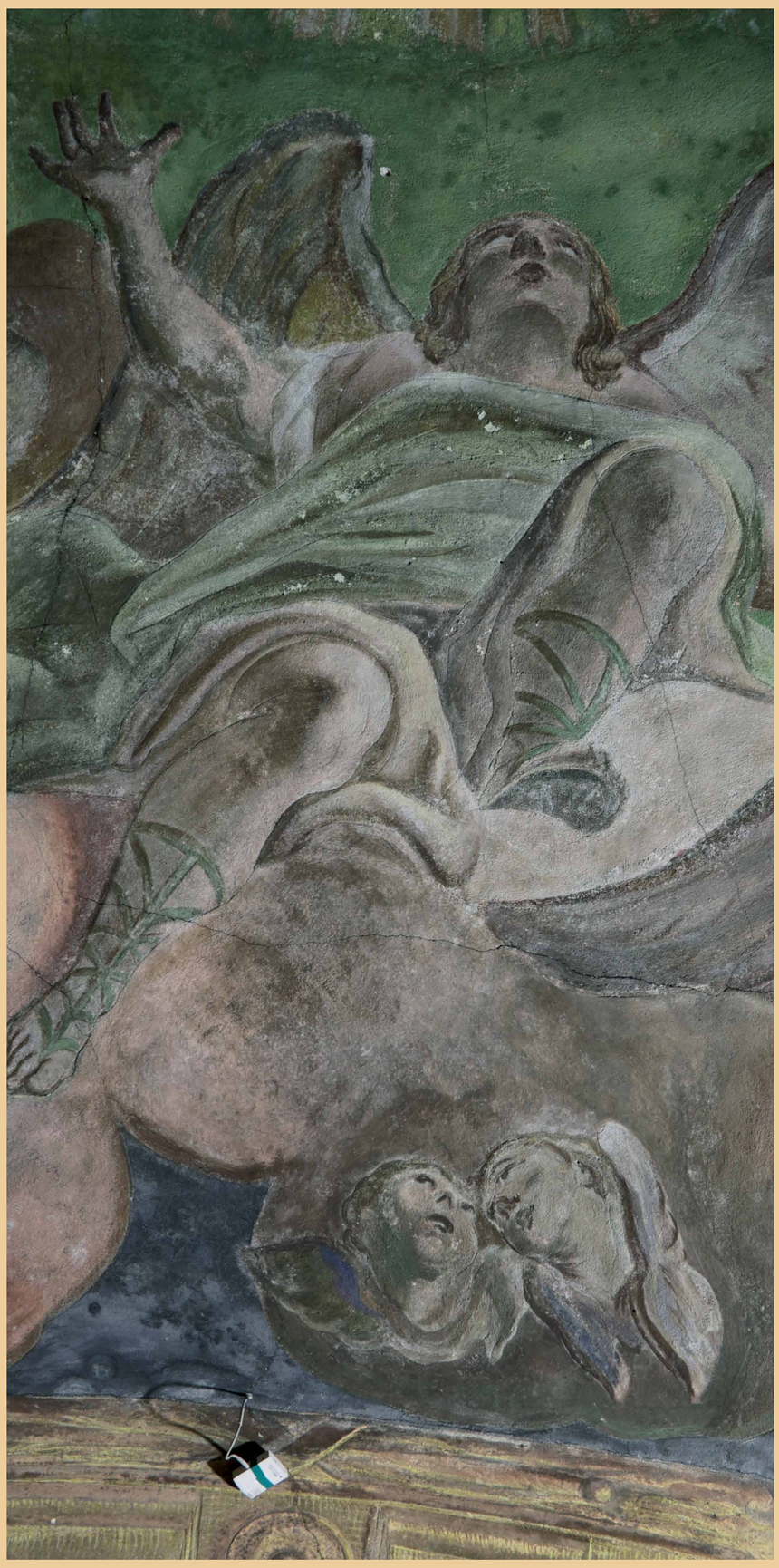

Całość kompozycji Ecksteinów została przemalowana grubą warstwą farby, co w znacznym stopniu zatarło charakter fresku. Upływający czas także przyczynił się do zmian barwnych i destrukcji malowidła

Усю композицію Екштайнів було перефарбовано товстим шаром фарби, що значною мірою знищило оригінальний вигляд фрески. Плин часу також сприяв зміні кольору та руйнуванню стінописів

Ecksteins' entire composition was repainted with a thick layer of paint, which largely obliterated the character of the fresco. The passing of time also contributed to the discolouration and destruction of the painting

W ramach inwentaryzacji wykonano fotoplany cyfrowe rozwinięcia malowidła na sklepieniach, w tym wypadku w nawie głównej. Widoczna jest na nich skala zniszczeń malowidła w 2011 roku. Opracowali dr inż. Adam Boroń i mgr Marta Borowiec

Під час інвентаризації виконано цифрові фотоплани фресок на склепіннях, в цьому випадку в центральній нави, де представлено ступінь пошкодження розпису у 2011 році. Підготували д-р, інж. Адам Боронь та магістр Марта Боровець.

As part of the documentation work, digital images (photo plans) of the whole painting on the vaults were created by Dr. Adam Boroń and Marta Borowiec. The images reveal the scale of the destruction of the painting in 2011

Fotoplan cyfrowego rozwinięcia malowidła na sklepieniu w prezbiterium oraz zbliżenia fragmentów malowidła ukazujące stopień zniszczeń. Opracowali dr inż. Adam Boroń i mgr Marta Borowiec

Фотоплан цифрової розробки фрески на склепінні в пресбітерії та крупні плани фрагментів фрески, що показують ступінь її пошкодження. Підготували д-р, інж. Адам Боронь та магістр Марта Боровець

The digital photo plan of the painting on the vault of the chancel, and close-ups of fragments of the painting showing the degree of damage. Created by Dr. Adam Boroń and Marta Borowiec

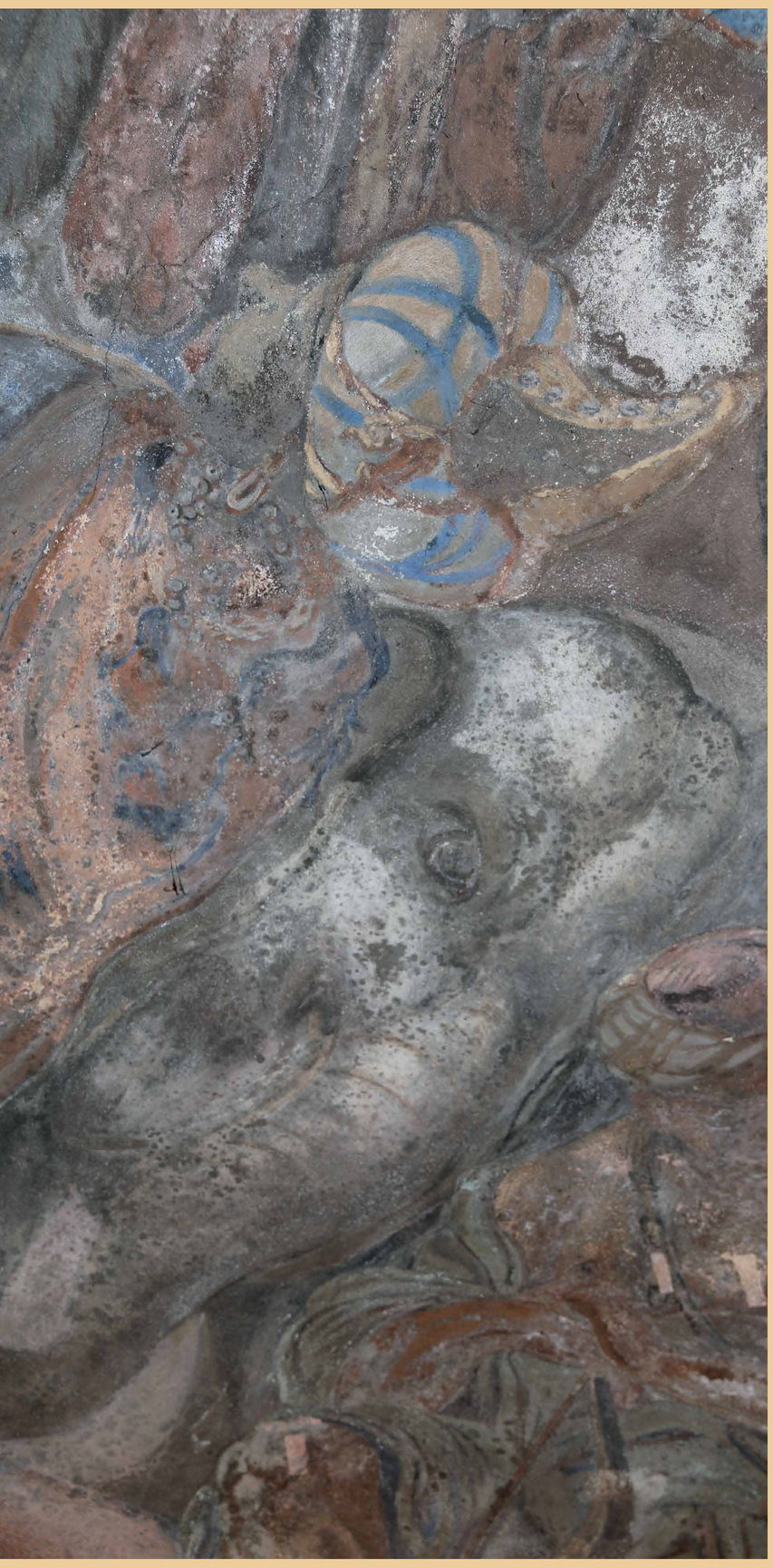

Sklepienie w prezbiterium przed konserwacją. Zdjęcia ilustrują działanie poszczególnych czynników i procesów niszczących, które miały wpływ na malowidło. Na zdjęciu głównym widoczne jest uszkodzenie sklepienia z 1939 roku

Склепіння у пресбітерії до реставрації. Фотографії ілюструють дію різних шкідливих факторів та процесів, які вплинули на стан стінописів. На головному фото можна побачити місце пошкодження склепіння у 1939 році

The vault in the chancel before conservation. The photos illustrate the effect of the various destructive factors and processes which affected the painting. The main photo shows the damage to the vault from 1939

FUGA

ФУГА

FUGUE

FUGA

Ze względu na katastrofalny stan fresków i sklepień we wnętrzu kościoła podjęto starania, aby uratować bezcenną dekorację malarską i wyposażenie pojezuickiej świątyni. Działania rozpoczęto w 2012 roku. W ramach działalności statutowej Stowarzyszenia na Rzecz Ochrony Dziedzictwa Kulturowego KON-TAKT, pod auspicjami pracowników Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki krakowskiej ASP, powołano międzynarodową grupę specjalistów z różnych dziedzin. W pierwszej fazie prac realizowano projekt badawczy polegający na określeniu stanu i przyczyn zniszczeń malowideł oraz opracowaniu najlepszych metod ratowania fresków. W 2015 roku rozpoczęto na wysokości 27 m prace ratunkowo-konserwatorskie przy malowidłach na sklepieniu w prezbiterium, a w latach 2018–2022 przy freskach w nawie głównej. Międzynarodowy zespół pod kierunkiem dr. Pawła Bolińskiego realizował cele i założenia określone w projekcie konserwatorskim. W ramach tych działań została przeprowadzona gruntowna konserwacja ponad 1300 m² malowidła, polegająca na odczyszczeniu powierzchni, usunięciu przemalówek oraz soli z powierzchni fresków, wyrównaniu deformacji tynków, konsolidacji malowideł i zapraw, uzupełnieniu ubytków tynków. Metody i materiały do konserwacji dobierano tak, aby były jak najbardziej zbliżone do oryginalnej technologii albo odwracalne i umożliwiające w przyszłości dodatkowe zabiegi konserwatorskie. Zastosowano współczesne metody konserwatorskie, wykorzystując nanotechnologię, metodę PEEL-OFF oraz zmodyfikowaną na potrzeby tej konserwacji metodę Ferroni-Dini. W ostatniej fazie prac, po odbyciu wyjazdów studyjnych na Morawy i do Rzymu, przeprowadzono restaurację zakonserwowanych fresków. Prace artystyczne miały przywrócić freskom Ecksteinów cechy malowidła z XVIII wieku, z jednolicie podkreślonym i kompletnym charakterem iluzjonistycznego fresku. Przy wykonaniu retuszy wykorzystano kod graficzny – kropkę. Metoda ta wymaga od wykonawców stałego kontrolowania pracy, pozwala też odróżnić retusze od oryginału. Każdy etap prac konserwatorskich i restauratorskich był akceptowany i omawiany przez ekspertów w międzynarodowych komisjach.

Przeprowadzenie całości tak ogromnych i skomplikowanych prac było możliwe dzięki dofinansowaniu z rządowego programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, funduszom Narodowego Instytutu Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego oraz środkom przekazanym przez miejscową parafię i osoby prywatne.

ФУГА

Катастрофічний стан фресок і склепінь всередині костелу змусив розпочати порятунок безцінного живописного оздоблення та інтер'єру давнього єзуїтського храму. Роботи почалися у 2012 році. В рамках статутної діяльності Асоціації захисту культурної спадщини «KON-TAKT» та під егідою співробітників Факультету консервації та реставрації творів мистецтва Академії образотворчих мистецтв у Кракові була утворена міжнародна група експертів з різних галузей. Перший етап передбачав проведення дослідження об'єкта з метою визначення стану та причин пошкодження розписів, а також розробки оптимальних методів порятунку фресок. У 2015 році на висоті 27 м розпочалися рятунково-консерваційні роботи стінописів на склепінні у пресбітерії, а у центральній наві – – у 2018–2022 роках. Міжнародна команда під керівництвом д-ра Павла Болінського реалізовувала цілі та завдання, визначені на етапі дослідження. У рамках цих заходів вдалося провести ретельну реставрацію понад 1300 м² фресок, яка полягала в очищенні поверхні, видаленні перефарбувань та солей зі стінописів, вирівнюванні деформованих шарів тиньку, укріпленні фресок і субстанцій, а також заповненні дефектів тиньку. Методи та матеріали для виконання консерваційних робіт були максимально наближеними до первісної технології або ж такими, щоб уможливити проведення додаткових реставрацій в майбутньому. Роботи передбачали застосування сучасних методів консервації з використанням нанотехнологій, хелатування методом «PEEL-OFF» та методу Ферроні-Діні, модифікованого для даного об'єкта. На завершальному етапі роботи, після навчальних поїздок до Моравії та Риму, було проведено реставрацію законсервованих фресок. Робота мала на меті повернути фрескам Екштайна уніфікований і цілісний ілюзіоністський характер, характерний для живопису XVIII століття. Для ретуші використовувався графічний код – крапка. Цей метод вимагає від художників постійного контролю за роботою, а також дозволяє відрізнити ретуші від оригіналу. Кожен етап консерваційно--реставраційних робіт затверджувався та обговорювався експертами на міжнародних комісіях.

Проведення цієї колосальної та складної роботи стало можливим завдяки фінансуванню з урядової програми Міністерства культури та національної спадщини РП, Національного інституту польської культурної спадщини за кордоном «Полоніка» та Маршалківської управи Малопольського воєводства, а також коштам місцевої парафії та пожертвуваням від приватних осіб.

FUGUE

In light of the terrible condition of the frescoes and vaults of the post-Jesuit church, efforts were made to save these priceless painting decoration and furnishings. In 2012, as part of the statutory activities of the Association for the Protection of Cultural Heritage KON-TAKT and with the involvement of the staff of the Faculty of Conservation and Restoration of Works of Art of the Academy of Fine Arts in Cracow, an international team of specialists from various fields was put together. The first stage of their work comprised a research study aiming to determine the state of preservation of the fresco paintings and the causes of their damage, and then to work out the best methods of rescuing and conserving the frescoes. In 2015 began the rescue and conservation works on the paintings on the vault in the chancel at the height of 27 meters, and works on the frescoes in the nave were carried out in 2018-2022. The international team led by Dr. Paweł Boliński worked towards the goals and objectives specified in the conservation programme. Their activities included a thorough conservation of the painting of more than 1,300 square metres, which consisted of cleaning the surface, removing the repaints and salt from the surface of the frescoes, removing the deformations of the plaster, consolidating the frescoes and mortars, and putting in the missing plaster. The main criterion for the selection of conservation methods was to choose the ones which were either as close as possible to the original technology or reversible, allowing for other conservation treatments in the future. Modern conservation methods were applied, such as nanotechnology, PEEL-OFF chelation and the Ferroni-Dini method, specially modified for the purposes of this project. In the final phase of the works, after making study visits to Moravia and Rome, the team conducted the restoration of the conserved frescoes. The works aimed to fully restore the frescoes' unified and complete illusionist effect, characteristic of 18th century painting. A graphic code, the dot, was used while carrying out the retouches. This method makes the restorers respect the original as the primary carrier of information on the creation of the frescoes, so they constantly control their work, and it eventually facilitates distinguishing the retouches from the original. Each stage of conservation and restoration was discussed and approved in international committees composed of art conservation experts.

Carrying out such an extensive and complicated restoration project was possible thanks to the subsidies from the government programme of the Minister of Culture and National Heritage, funds from the National Institute of Polish Cultural Heritage Abroad POLONIKA and the Marshal's Office of the Małopolska Region, as well as funds donated by the local parish and private individuals.

Rejestr stanu zachowania malowideł Franciszka i Sebastiana Ecksteinów
z lat 1740-1743 na sklepieniu nawy głównej

Зображення стану збереження розписів Франциска і Себастіана Екштайнів
1740-1743 рр. на склепінні центральної нави

Map of the state of preservation of the paintings done by František
and Sebastian Eckstein in 1740-1743 on the vault of the nave

LEGENDA | ЛЕГЕНДА | SYMBOLS

- rysunek różowy na warstwie wyrównawczej
  рожевий рисунок на вирівнюючому шарі
  drawing in pink on the inner layer of plaster
- rysunek czarny na warstwie wyrównawczej
  чорний рисунок на вирівнюючому шарі
  drawing in black on the inner layer of plaster
- pęknięcia
  тріщини
  cracks
- ubytki zaprawy do wątku
  пошкодження тиньку до кладки
  loss of plaster up to the brickwork
- ubytki wyrównawczej warstwy zaprawy
  пошкодження вирівнюючого шару тиньку
  loss of the inner layer of plaster
- ubytki wykończeniowej warstwy zaprawy
  пошкодженн фінішного шару тиньку
  loss of the final layer of plaster
- odspojenia zaprawy
  відшарування тиньку
  mortar separation
- odspojenia zaprawy z odkształceniem
  відшарування тиньку з деформацією
  mortar separation and deformation
- spudrowanie tynku z warstwą malarską
  припудрювання тиньку шаром фарби
  pulverization of the plaster and paint
- zasolenia – kalafiory
  засоленість
  salt efflorescence
- odspojenia zaprawy – pęcherze
  відшарування тиньку – пухирі
  mortar separation - blisters
- łata po pocisku w 1919 r.
  лата на місці, куди влучив снаряд у 1919 р.
  patch from 1919

Rejestr dniówek malowideł Franciszka i Sebastiana Ecksteinów
z lat 1740-1743 na sklepieniu nawy głównej

Зображення стану поденок розписів Франциска і Себастіана Екштайнів 1740-1743
рр. на склепінні центральної нави

Map of the *giornate* of the paintings done by František and Sebastian Eckstein
in 1740-1743 on the vault of the nave

LEGENDA | ЛЕГЕНДА | SYMBOLS

- dniówki
  поденки
  areas of work done in one day (*giornate*)
- łata po pocisku w 1919 r.
  лата на місці, куди влучив снаряд у 1919 р.
  patch where the vault was damaged by an artillery shell in 1919
- porządek dniówek (od górnej do dolnej)
  порядок поденок (від верхньої до нижньої)
  order of the giornate (from the upper to the lower one)

Przed rozpoczęciem prac konserwatorskich zostały przeprowadzone wnikliwe badania interdyscyplinarne umożliwiające właściwe poznanie obiektu i opracowanie projektu konserwatorskiego. Ilustracje przedstawiają niektóre z tych badań: analizę luminescencji malowideł wzbudzonych światłem UV oraz rejestry stanu zachowania i rozmieszczenia poszczególnych dniówek na sklepieniu

Перед початком реставраційних робіт здійснено поглиблені міждисциплінарні дослідження, які уможливили належне розуміння об’єкта та розробку проєкту консервації. На ілюстраціях показано деякі з цих досліджень: аналіз люмінесценції стінописів, одержуваної під дією ультрафіолетових променів, а також реєстр стану збереження і розподілу денного світла на склепінні

Before the conservation works were begun, in-depth interdisciplinary research was carried out to examine the painting and draw up the conservation programme. The illustrations show some of this research: an analysis of the luminescence of the paintings excited by UV light, and recording the state of preservation and the distribution of individual *giornate* (parts of the fresco painted in one day) on the vault

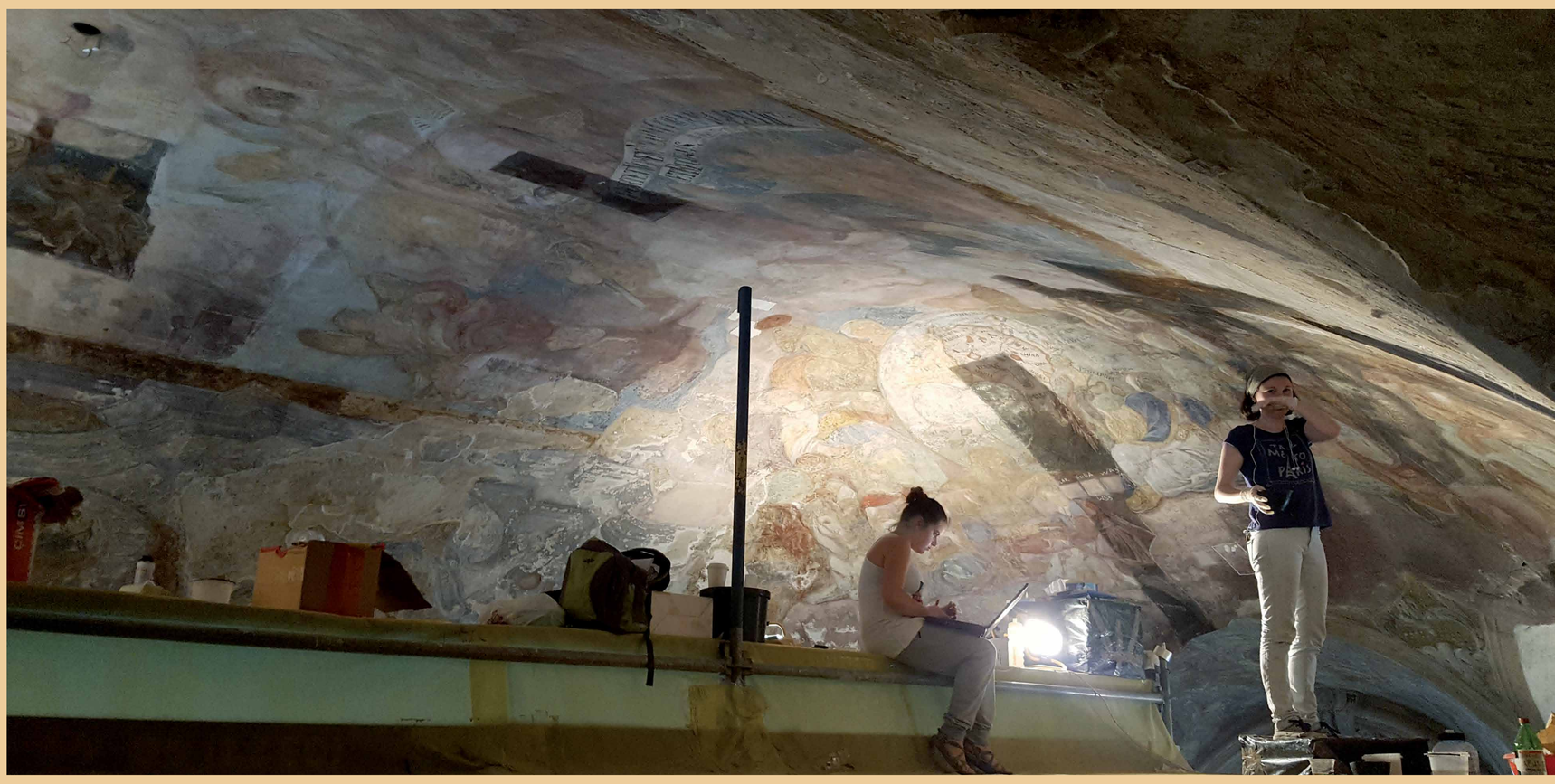

Ważnym zadaniem było dla konserwatorów usunięcie grubych przemalówek, tak aby nie uszkodzić oryginalnego fresku

Для реставраторів найголовніше було зняти товсті шари другорядної фарби так, щоб не пошкодити оригінальних фресок

It was an important challenge for the conservators to remove the thick repaints without damaging the original frescoes

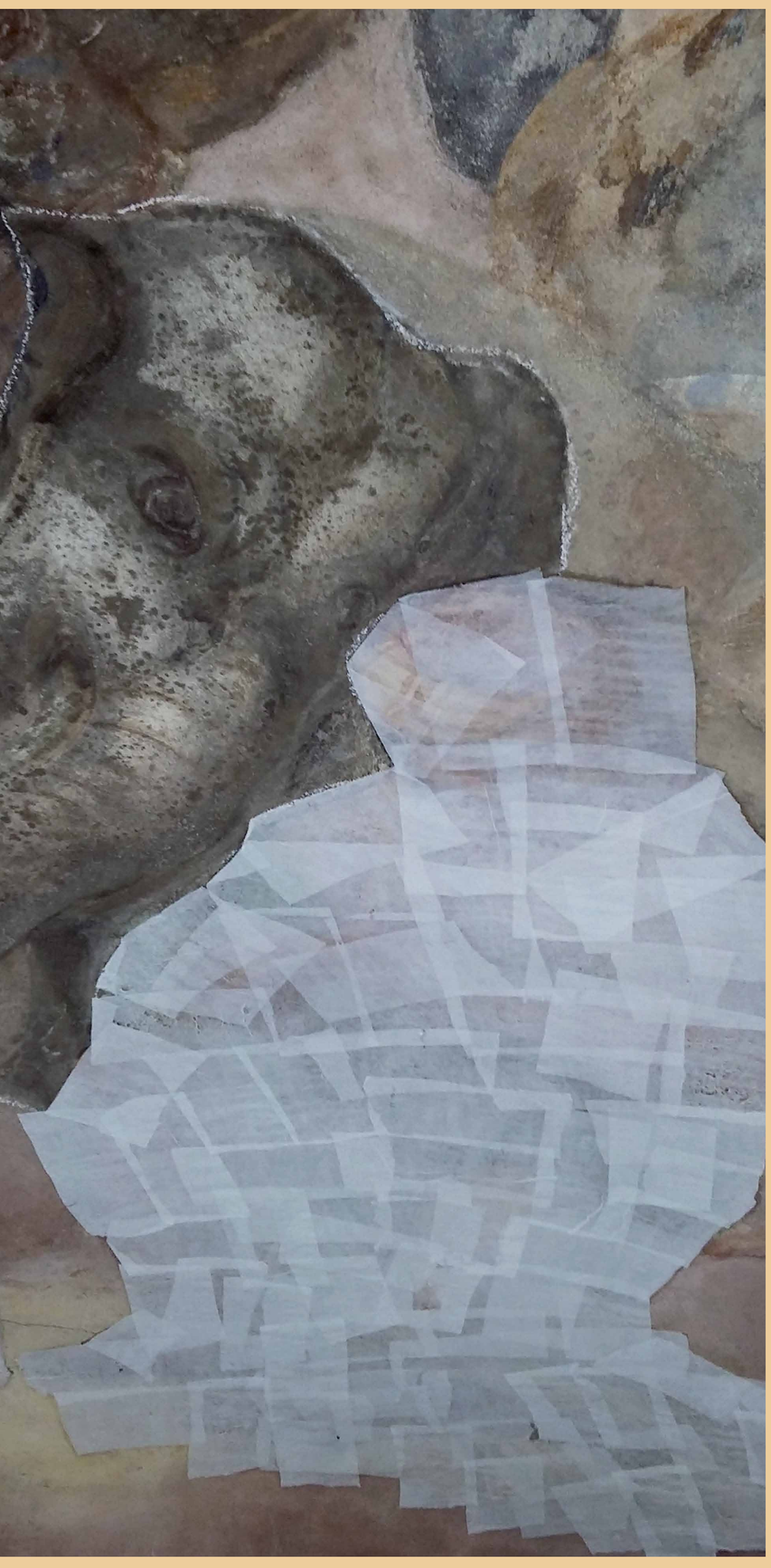

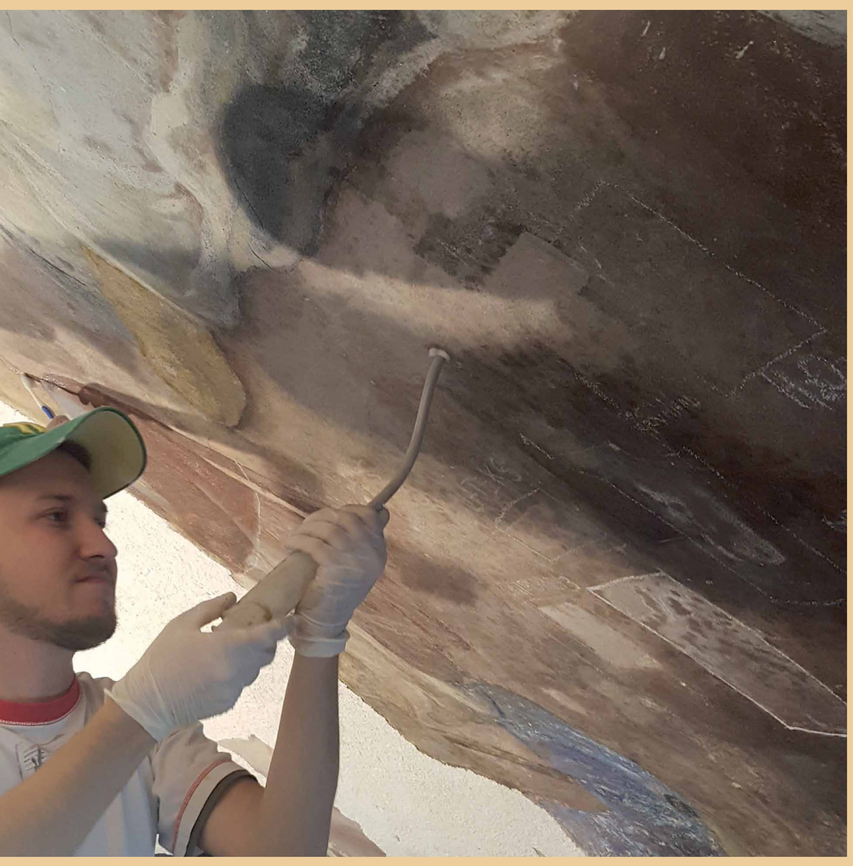

Aby zlikwidować główny czynnik niszczący malowidło, jakim była sól, ekstrahowano ją poprzez wielokrotne nakładanie kompresów z pulpy celulozowej. Równocześnie wykonywano iniekcje podtynkowe, konsolidując w ten sposób rozwarstwione tynki

Для того, щоб усунути основний фактор руйнування стінописів, яким була сіль, її виводили шляхом багаторазового накладання компресів з целюлози. Паралельно робили підтинькові ін'єкції, таким чином закріплюючи тиньк, що відшаровувався

Salt, which was the main factor destroying the paintings, was extracted by means of repeated applications of packs of cellulose pulp. At the same time, under-plaster injections were performed, thus binding the separated layers of plaster

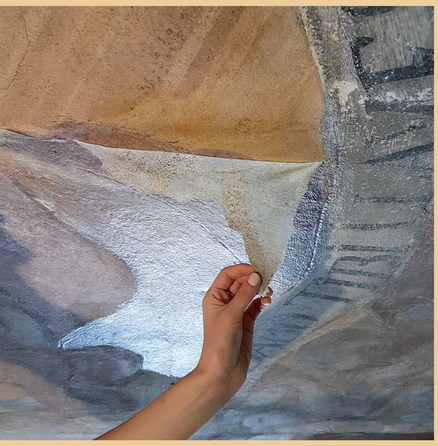

Mocne zabrudzenia fresku oraz pozostałe wykwity soli usuwano poprzez nakładanie warstwy lateksu z kwasem EDTA. Lateks po zwulkanizowaniu usuwano, odsłaniając oryginalny, doczyszczony fresk

Сильні забруднення та залишки солляного нальоту видалялися з фресок шляхом нанесення шару латексу з кислотою ЕДТА. Після вулканізації латекс усували, оголивши таким чином оригінальну, очищену фреску

Stubborn stains and salt efflorescences were removed by applying a layer of latex with EDTA acid. The latex was vulcanized and then removed, revealing the cleaned up original fresco

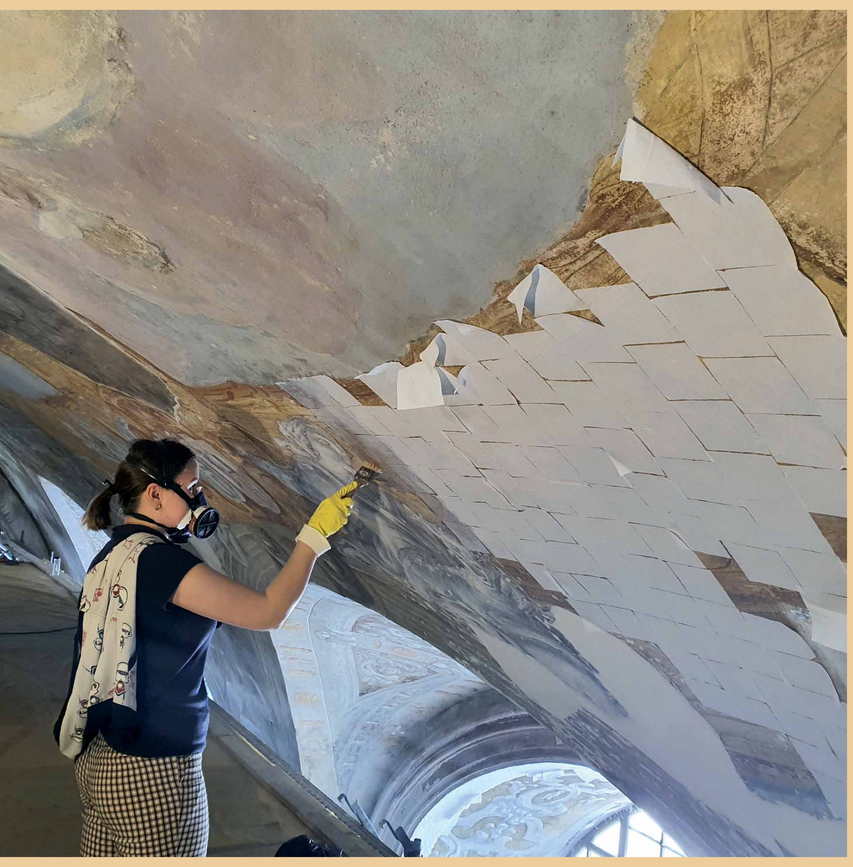

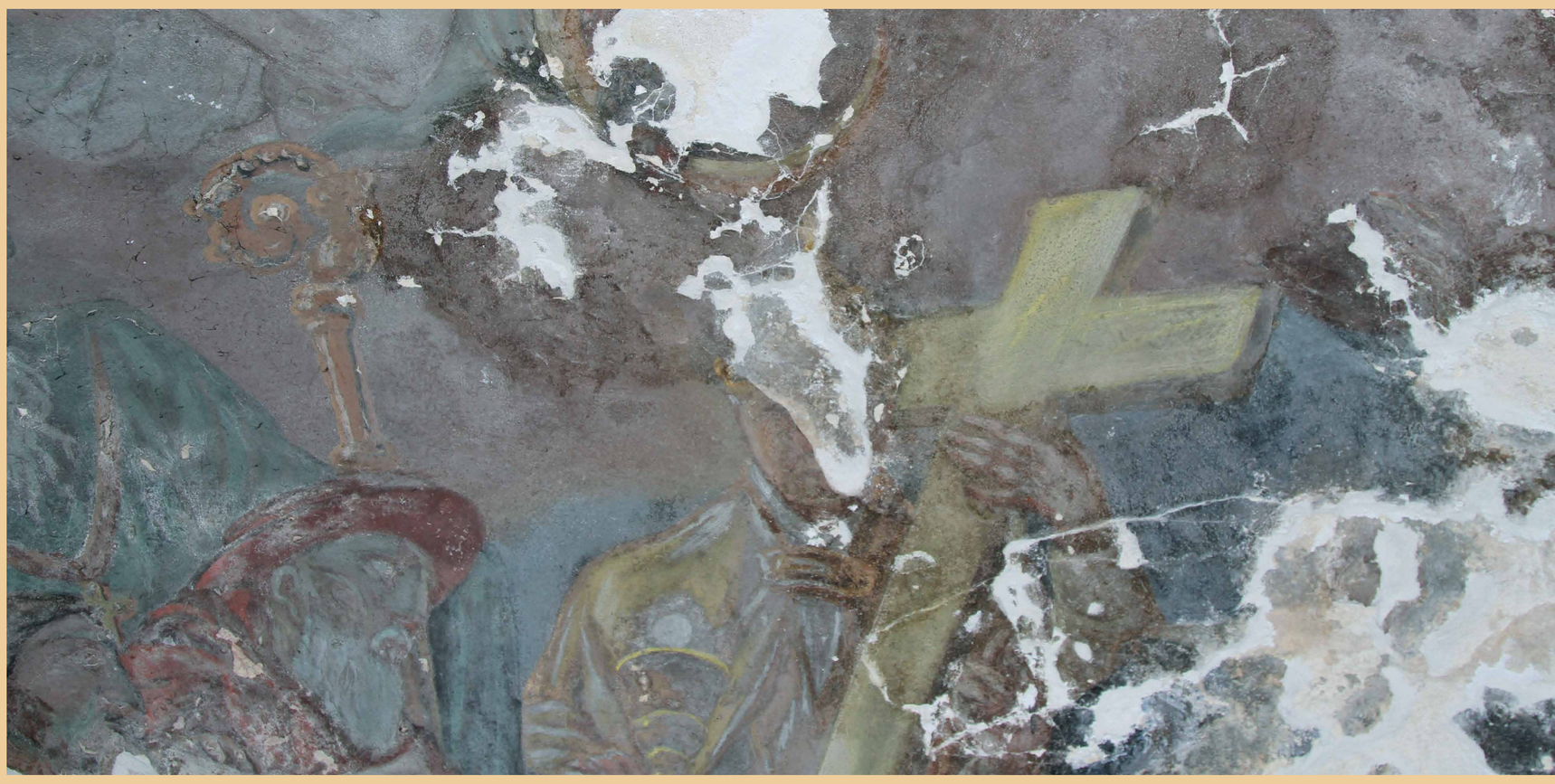

Kolejne procesy konserwatorskie polegały na zneutralizowaniu rozpuszczalnych w wodzie soli oraz uzupełnieniu ubytków tynków

Подальші процеси консервації включали нейтралізацію розчинних у воді солей та відновлення дефектів тиньку

Subsequent conservation procedures consisted of neutralizing the water-soluble salts and filling the plaster defects

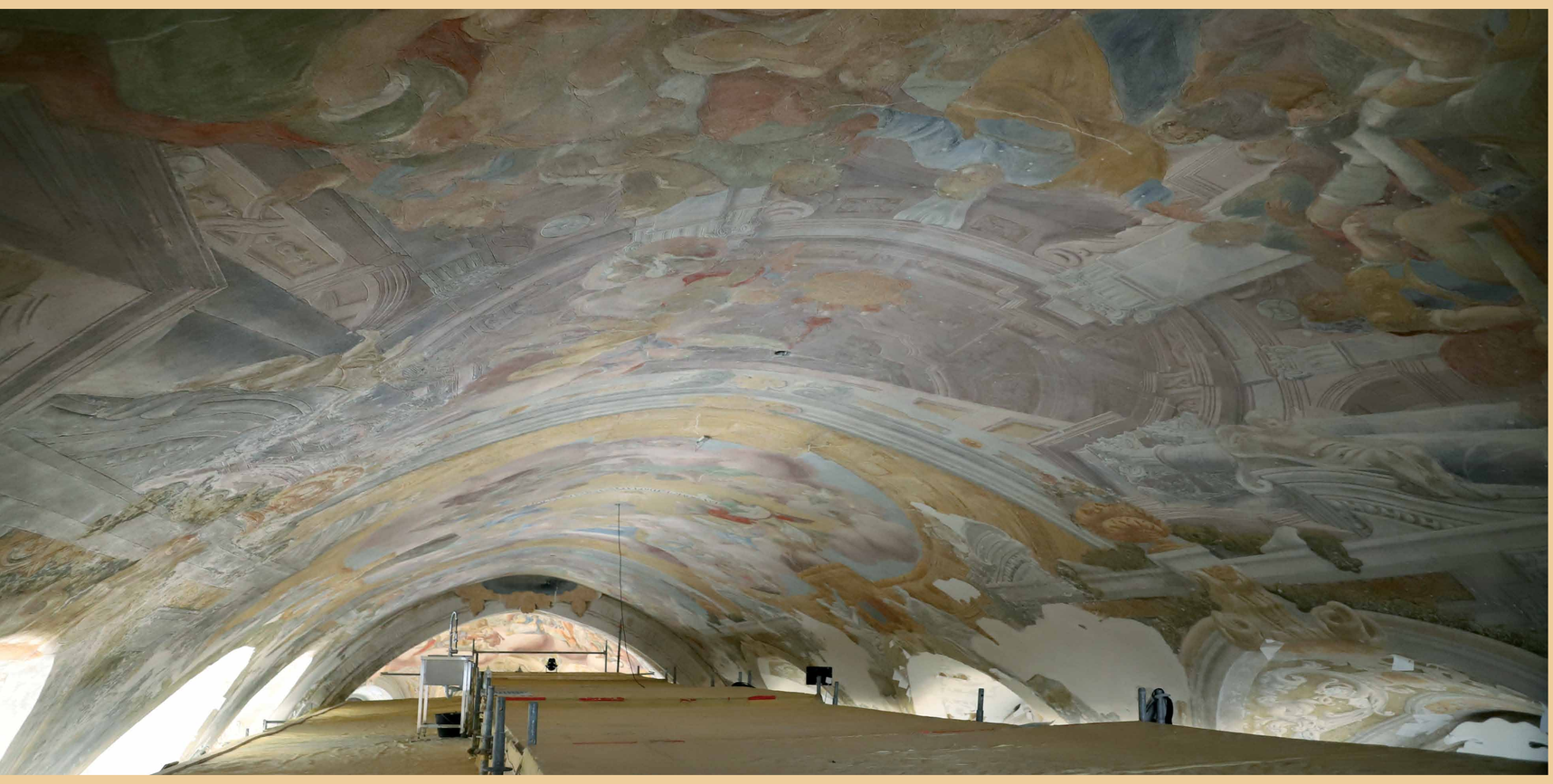

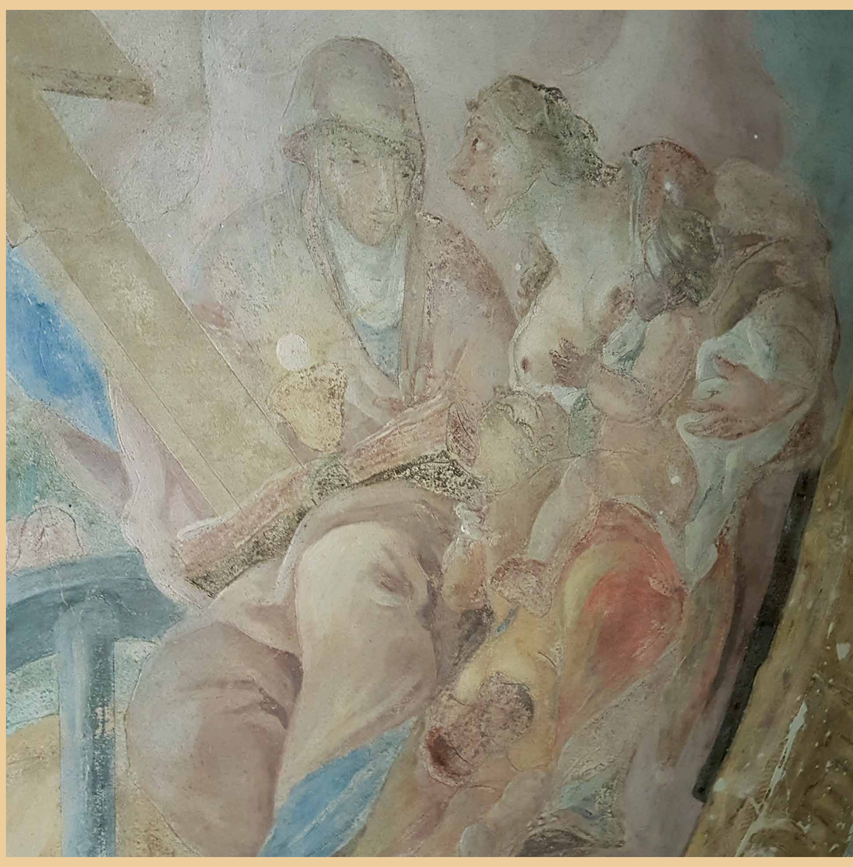

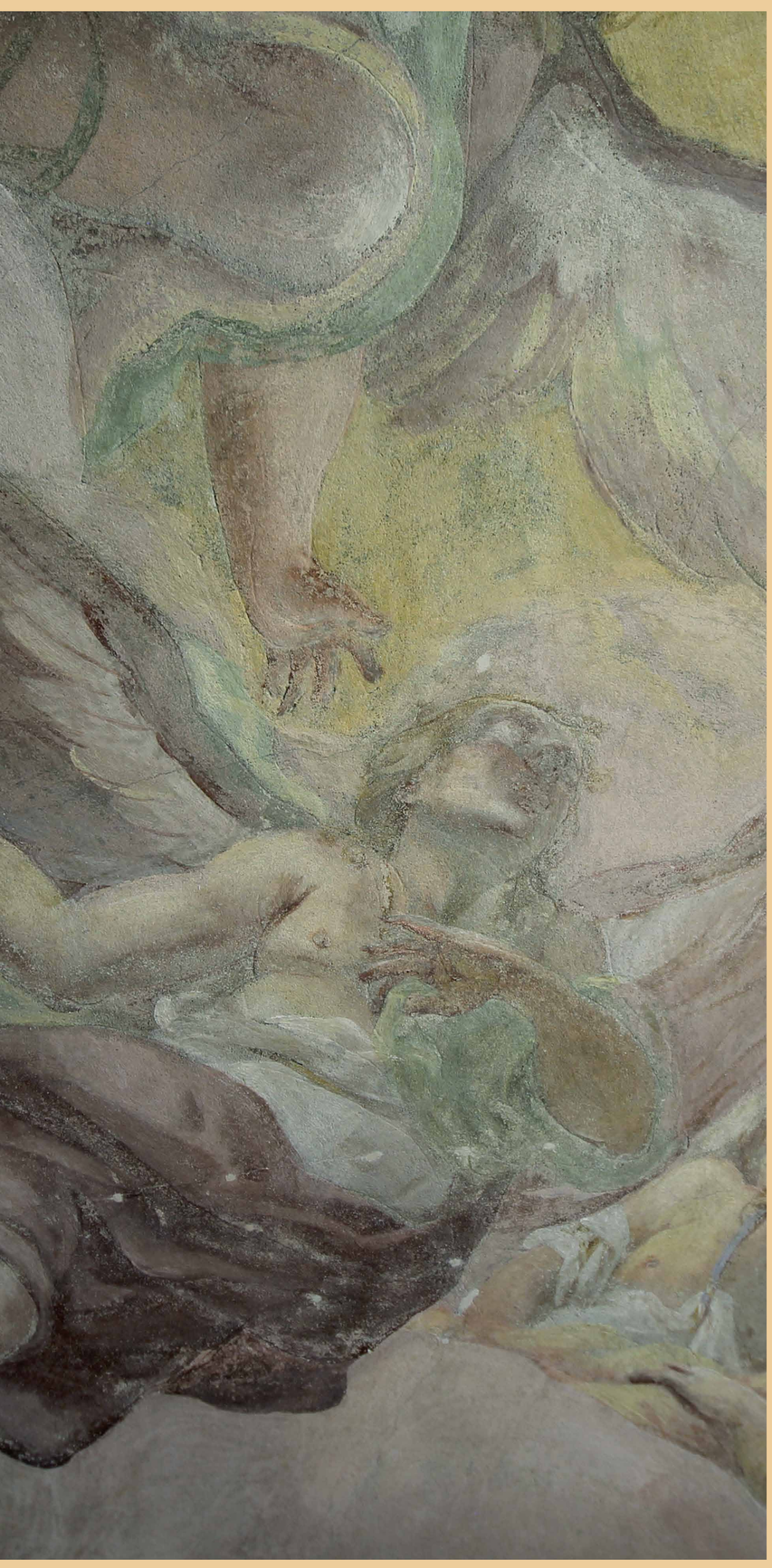

Po odsłonięciu i oczyszczeniu fresków oraz przeprowadzeniu pozostałych zabiegów technicznych można było określić stan zachowania oryginalnej warstwy malarskiej

Після того, як вдалося відкрити та очистити фрески, а також виконати решту технічних обробок, стало можливим визначити стан збереженості автентичних шарів фарби

After the frescoes had been cleansed and the other conservation procedures had been carried out, it became possible to determine the state of preservation of the original paint layer

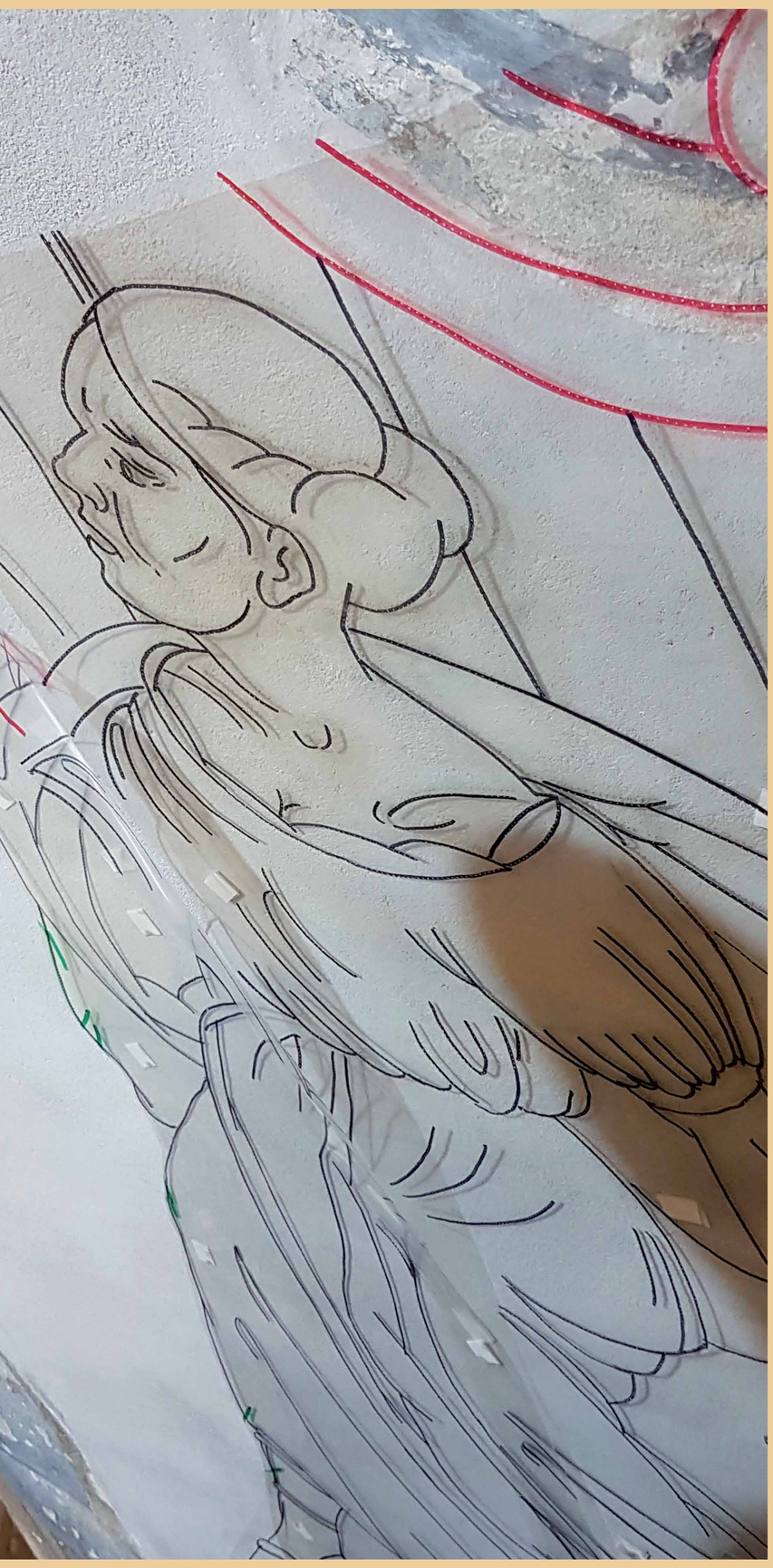

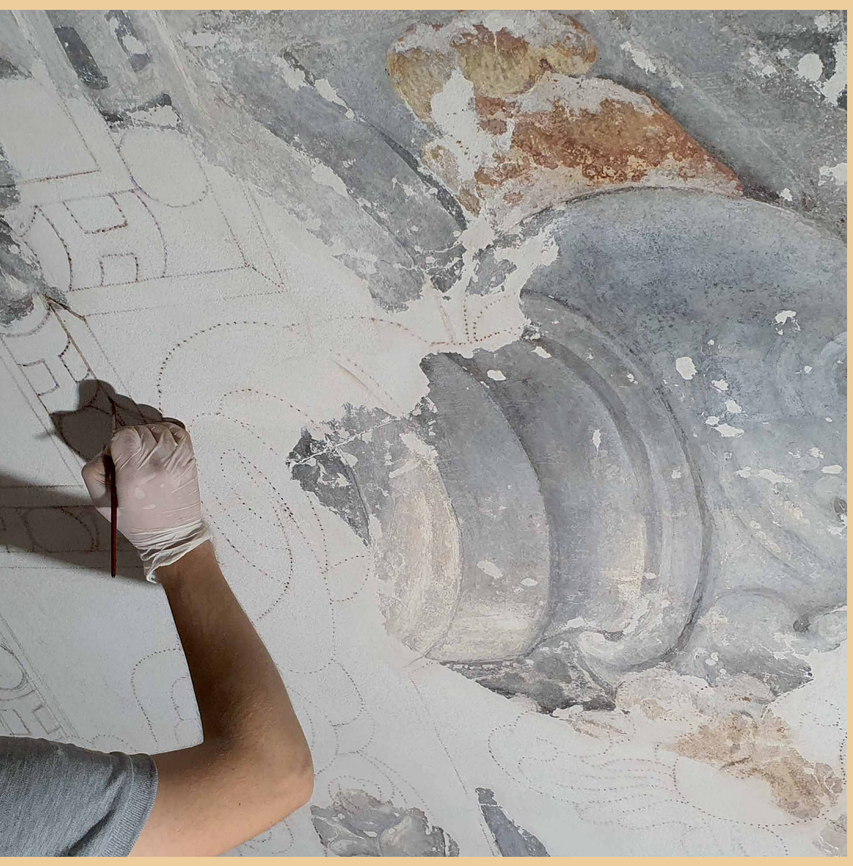

Podczas rekonstrukcji, przenoszono rysunek z kalek, stosując technikę przepróchy. Konserwatorzy stopniowo wykonywali podmalówkę, budując odpowiednio światłocień, który pomaga w tworzeniu iluzji

Під час реставрації малюнок з кальок було перенесено в техніці перемальовування. Реставратори поступово робили підмальовки, відповідно нарощуючи світлотінь, що допомого створити ілюзійний ефект

During the restoration the drawing was transferred from tracing paper by means of pouncing. Gradually the conservators added the underpainting, building up the chiaroscuro in order to create the trompe-l'œil effect, i.e. the illusion of depth

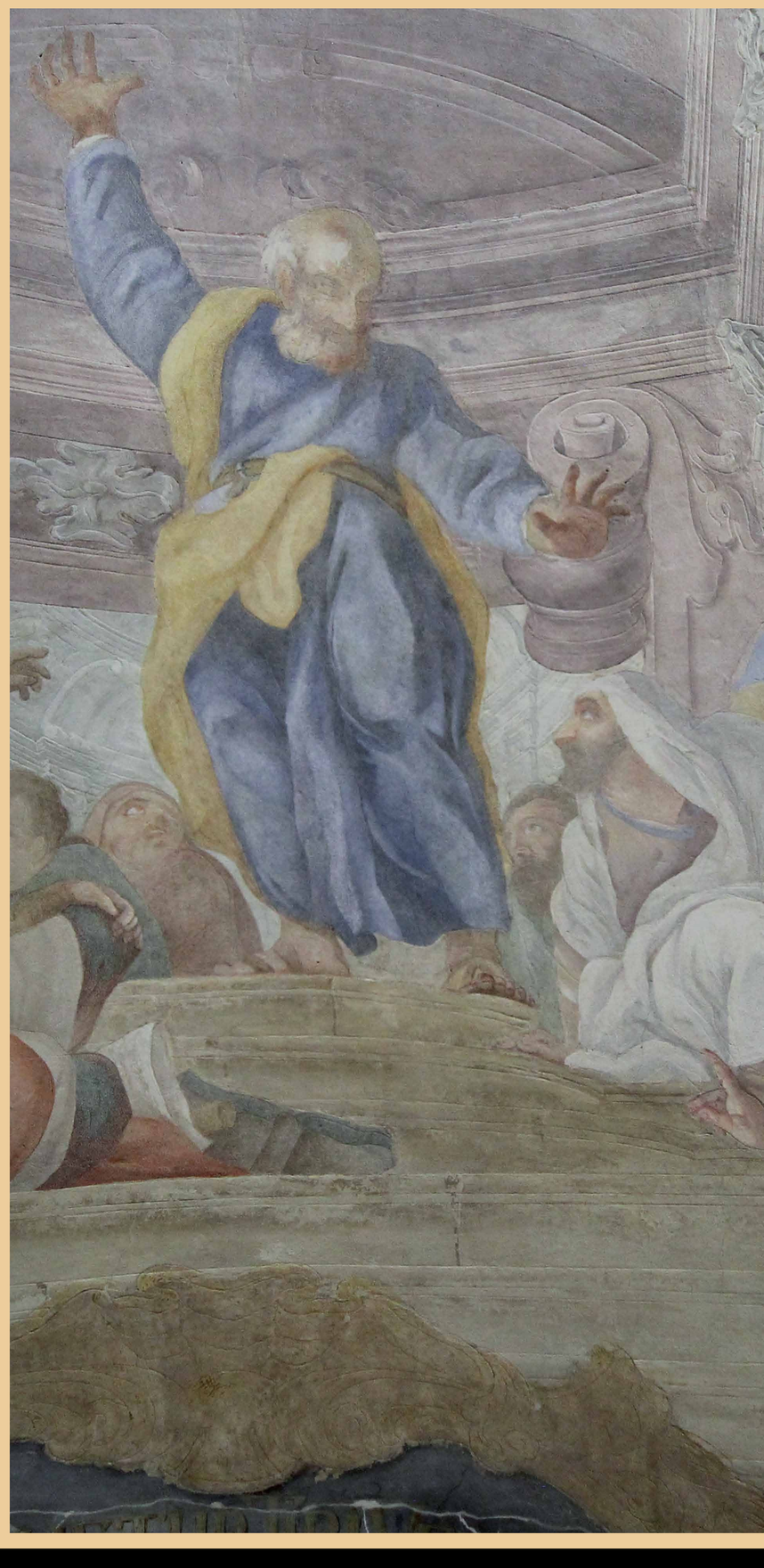

Freski wymagały wykonania retuszy oraz rekonstrukcji, aby można było w pełni podziwiać i zrozumieć kunszt malarzy baroku. Podczas wykonywania retuszy konserwatorzy malowali kropką, aby ich działanie było z bliska odróżnialne od oryginału

Аби сповна насолодитися та зрозуміти творчий доробок барокових художників, фрески необхідно було ретушувати та реставрувати. Ретушування реставратори виконали методом крапки, щоб при огляді зблизька їхню роботу можна було відрізнити від оригіналу

The frescoes required retouching and restoration so that the artistry of the Baroque painters could be fully admired and understood. When performing retouches, conservators painted with dots of colour so that from close range their work could be distinguished from the original

CHANSONS DE GESTE

CHANSONS DE GESTE

Franciszek Grzegorz Ignacy Eckstein (1689–1741) był jednym z pierwszych artystów, którzy wprowadzili na terenie Moraw i południowej Rzeczpospolitej malarstwo iluzjonistyczne. Swoją edukację artystyczną rozpoczął w Pradze u boku swojego ojczyma Michaela Václava Halbaxego (zm. 1711 r.), następnie przez cystersów z Velehradu został wysłany do Rzymu, gdzie pobierał dalsze nauki. Jego pobyt w Wiecznym Mieście przypadł na okres apogeum malarstwa iluzjonistycznego i kwadraturowego. Po powrocie Eckstein osiadł w Brnie, gdzie pod koniec swojego życia był przez kilka lat przełożonym cechu malarzy. W swojej twórczości w zakresie malarstwa monumentalnego inspirował się twórczością jezuickiego artysty Andrei Pozza (1642–1709). Stworzył kilkanaście udokumentowanych dzieł w Czechach, na Morawach i w Rzeczpospolitej. Jego pierwszym słynnym malowidłem ściennym na Morawach jest fresk w kaplicy Nawrócenia św. Pawła na zamku Pernštejn z 1717 roku. Po pożarze kościoła i klasztoru w Velehradzie Eckstein wraz ze swoim uczniem Johannem Georgiem Etgensem otrzymali zamówienie na ozdobienie freskami całej świątyni. Artysta pracował przy dekoracji wnętrza kościoła Minorytów pw. św. Jana w Brnie, gdzie w roku 1724 wykonał malowidła w kaplicy loretańskiej. W tym samym czasie malarz otrzymał ważne zlecenie na dekoracje auli zamku w Miloticach koło Kyjova. W latach 1726–1727 ozdobił kościół pielgrzymkowy pw. Podwyższenia Krzyża i Matki Boskiej Bolesnej na wzgórzu Cvilín koło Krnova. Jesienią 1727 roku Eckstein po raz pierwszy wyjechał na krótko do Krakowa, gdzie wykonał iluzjonistyczną polichromię w prezbiterium w kościele Pijarów pw. Przemienienia Pańskiego. Do tego kościoła malarz wrócił jeszcze około 1733 roku, dekorując sklepienie w nawie głównej. Niedługo potem zaczął prace nad dekoracją fresków wnętrza kaplicy zamkowej w Kravařach koło Opawy, realizując zamówienie w latach 1727–1730. W 1731 roku Franciszek Eckstein stworzył niezachowany do dziś fresk w kościele jezuitów pw. św. Jerzego w Opawie. Od wczesnych lat 30. uczestniczył również w procesie dekoracji domu ziemskiego w Brnie, wykonując freski nad schodami i korytarzem sali posiedzeń. Ostatnie prace Ecksteina na Morawach realizowane w 1737 roku to freski na sklepieniu w kościele pw. św. Mikołaja na Rynku Wielkim w Brnie oraz w kaplicy cmentarnej św. Maurycego koło kościoła św. Jakuba w tym samym mieście. W 1738 roku malarz rozpoczął ostatnią realizację w swoim życiu – – sklepienie w prezbiterium i w nawie głównej kościoła jezuitów pw. śś. Apostołów Piotra i Pawła we Lwowie.

ШАНСОН ДЕ ЖЕСТ

ШАНСОН ДЕ ЖЕСТ

Франциск Ґжеґож Іґнац Екштайн (1689–1741) був одним із перших художників, які впровадили ілюзіоністський живопис у Моравії та на південних землях Речі Посполитої. Художню освіту він здобував у Празі, спочатку у свого вітчима Міхаеля Вацлава Галбаксі (пом. 1711), а потім був відправлений бернардинами з Велеграду до Риму, де продовжував науку. Його перебування у Вічному місті збіглося з розвитком ілюзіоністського та квадратурного живопису. Після повернення на батьківщину Екштайн оселився в Брно, де під кінець життя кілька років очолював гільдію живописців. У своїх творах монументального живопису він черпав натхнення з творчості художника-єзуїта Андреа Поцца (1642–1709). Залишив по собі більше десятка задокументованих робіт у Чехії, Моравії та Речі Посполитій. Його першим відомим настінним розписом у Моравії є фреска в каплиці Навернення св. Павла в замку Пернштейн з 1717 року. Після пожежі у церкві та монастирі у Велеграді Екштайну та його учневі Йоганну Ґеорґу Етґенсу доручили розписати фресками весь храм. На початку 1720-х років Екштайн працював над внутрішнім оздобленням костелу мінoритів св. Іоанна в Брно, де в 1724 році розписав лоретанську каплицю. Тоді ж художник отримав важливе замовлення на розпис зали замку в Мілотіце біля Кийова. У 1726–1727 роках разом зі своїми помічниками розписав паломницький костел Воздвиження Святого Хреста і Діви Марії Семиболісної на пагорбі Цвілін біля Крнова. Восени 1727 року Екштайн вперше коротко відвідав Краків, де створив ілюзорну поліхромію пресбітерія та розписав головний вівтар в піярському костелі Преображення Господнього. Художник знову повернувся до цього костелу близько 1733 року, прикрасивши склепіння центральної нави. Незабаром після цього він почав працювати над фресковим оздобленням інтер'єру замкової каплиці в Краварже біля Опави, яке виконав у 1727–1730 роках. У 1731 році Франциск Екштайн створив фреску, яка, щоправда, не збереглася до наших днів, в єзуїтському костелі св. Войцеха в Опаві. На початку 1730-х років він також брав участь в оздобленні брненського земського будинку, створивши фрески на сходах і в коридорі до зали засідань. Останніми роботами Екштайна в Моравії, які припадають на 1737 рік, стали фрески на склепінні в костелі св. Миколая на Великій площі в Брно та у цвинтарній каплиці св. Маврикія біля костелу св. Якова в тому ж місті. У 1738 році художник розпочав останню реалізацію свого життя – оздоблення склепіння пресбітерія та центральної нави єзуїтського костелу свв. апп. Петра і Павла у Львові.

CHANSONS DE GESTE

CHANSONS DE GESTE

František Řehoř Ignác Eckstein (1689-1741) was one of the first artists to introduce illusionist painting to Moravia and the southern part of the Polish-Lithuanian Commonwealth. He began his artistic education in Prague with his stepfather Michael Václav Halbax (d. 1711), then the Cistercians of Velehrad sent him to Rome, where he received further schooling. His stay in Rome coincided with the heyday of illusionist and quadratura painting. Upon his return Eckstein settled in Brno, where towards the end of his life he became the president of the painters' guild. In his monumental painting he was inspired by the work of the Jesuit artist Andrea Pozza (1642-1709). He created more than a dozen documented works in Bohemia, Moravia and the Commonwealth. His first famous wall painting in Moravia is the fresco at the Chapel of the Conversion of St. Paul at Pernštejn Castle in 1717. After a fire at the church and monastery in Velehrad, Eckstein and his pupil Johann Georg Etgens were commissioned to decorate the entire church with frescoes. In the early 1720s Eckstein worked on the interior decoration of the Minorite Church of St. John in Brno, where he created the paintings at the Chapel of Our Lady of Loreto in 1724. In the same period he received an important commission to decorate the auditorium at the castle in Milotice near Kyjov. In 1726-1727 he and his assistants decorated the pilgrimage church of the Exaltation of the Cross and Our Lady of Sorrows on the Cvilín Hill near Krnov.
In the autumn of 1727 Eckstein made his first brief visit to Cracow, where he created an illusionist painting in the chancel and a painted main altar at the Piarist Church of the Transfiguration of Christ; he returned to this church around 1733 to paint the frescoes on the vault of the nave. Shortly after his first commission in Cracow he began painting the frescoes in the interior of the castle chapel in Kravaře near Opava, completing the project between 1727 and 1730. In 1731 František Eckstein created a fresco at the Jesuit Church of St. George in Opava, which has not been preserved. From the early 1730s he also participated in the process of decorating Zemský dům (the County Hall) in Brno, creating frescoes over the staircase and corridor of the meeting hall. Eckstein's last works in Moravia, executed in 1737, were frescoes on the vault of the Church of St. Nicholas on the Great Square in Brno and at the cemetery chapel of St. Maurice near the Church of St. James in the same city. In 1738 the painter began the last project of his life – – decorating the vault in the chancel and nave of the Jesuit Church of Saints Peter and Paul in Lviv.

FINAŁ

ФІНАЛ

FINALE

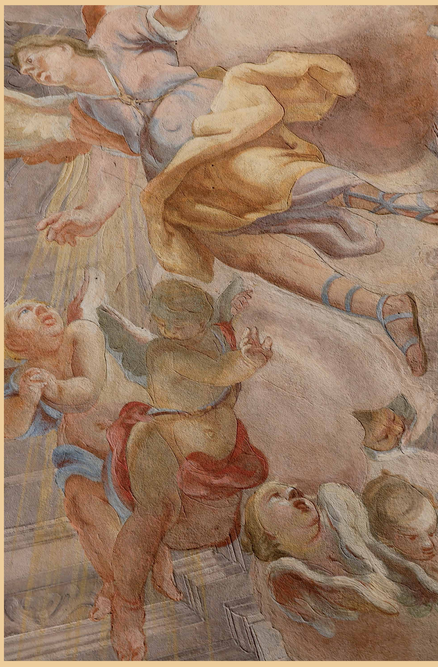

FINAŁ

We Lwowie Franciszek Eckstein wykonał na sklepieniu nową kompozycję malarską poświęconą świętym apostołom Piotrowi i Pawłowi. Na sklepieniu w prezbiterium, wśród obłoków i aniołów, przedstawiony został św. Paweł jako apostoł narodów. Poniżej głównej postaci apostoła, na zamykającej prezbiterium od zachodu konsze, ukazane są w rozbudowanej wielopostaciowej kompozycji alegorie czterech kontynentów, zgrupowanych wokół globu ziemskiego. Dekoracja nawy głównej znajdująca się pomiędzy gurtami, w iluzjonistycznej, rozbudowanej architektonicznej ramie, przedstawia natomiast trzy samodzielne kompozycje figuralne. Od strony prezbiterium ukazany został św. Piotr głoszący w świątyni Ewangelię. Pośrodku, na tle nieba, Chrystus przekazujący św. Piotrowi klucze Królestwa Niebieskiego, w otoczeniu adorujących aniołów i cnót teologicznych. Ostatnia scena to uzdrowienie chromego przez św. Piotra. Na sklepieniu nawy zachowała się również sygnatura autora: „Frantz. Egstein. Ciuis Brunnensis / Pictor et Architect: Pinxit. Anno Dni. 1740". Po śmierci Franciszka Ecksteina w 1741 roku prace nad dekorowaniem kościoła przejął jego syn Sebastian. Dokończył on polichromię sklepienia nawy głównej, malując przęsło nad chórem, kontynuując wątek chwały imienia Jezus poprzez umieszczenie świętych jezuickich, ze św. Ignacym Loyolą na pierwszym planie. Sebastian Eckstein udekorował również sklepienia naw bocznych i empory. Według fundatorki Elżbiety Szczuczyny, która porównywała efekt pracy obu freskantów, malowidła syna „znacznie odbiegły od wybitnej sztuki ojca".

ФІНАЛ

У Львові Франциск Екштайн на склепінні костелу створив нову живописну композицію, присвячену апостолам Петру і Павлу. На склепінчастій стелі пресбітерія, серед хмар і ангелів, під променями провидіння, що падають згори, зображений апостол народів – св. Павло. Під основною фігурою апостола, на конхі, що закриває пресбітерій із заходу, у вигляді розбудованої композиції зображені алегорії чотирьох континентів, згрупованих навколо земної кулі. На противагу цьому, в оздобленні центральної нави, розташованої між попружними арками, в ілюзіоністичному, складному архітектурному обрамленні, зображено три незалежні фігурні композиції. Збоку від вівтаря зображено св. Петра, який проповідує Євангеліє у святилищі. У центрі, на тлі неба, Христос вручає св. Петру ключі від Царства Небесного в оточенні ангелів і богословських чеснот. Фінальна сцена – зцілення св. Петром кульгавого чоловіка. На склепінні нави також зберігся авторський підпис «Frantz. Egstein. Ciuis Brunnensis / Pictor et Architect: Pinxit. Anno Dni. 1740». Після смерті Франца Екштайна у 1741 році роботу над оздобленням костелу продовжив його син – – Себастіан. Він завершив поліхромію склепіння центральної нави, розписав прясло над хором, на якому продовжував тему прославлення Ікені Ісуса зображуючи святих єзуїтів, зі св. Ігнатієм Лойолою на передньому плані. Себастіан Екштайн також прикрасив склепіння бічних нав та емпори. За словами фундаторки Ельжбети Щучиної, яка порівнювала роботу двох митців, стінописи сина «значно відрізнялися від видатних творів його батька».

FINALE

In Lviv František Eckstein created a new painting composition on the vault, dedicated to the apostles St. Peter and St. Paul. St. Paul is painted on the vault of the chancel; he is shown as the apostle of the nations, surrounded by clouds and angels; below this depiction, on the vault of the conch closing the chancel from the west, there is an elaborate multi-figure composition showing the personifications of four continents grouped around the globe. The vault in the nave, enclosed between transverse ribs, is decorated with three independent figural compositions surrounded by an intricate illusionistic architectural frame. On the chancel side there is St. Peter preaching the Gospel at the temple. In the centre, placed against the backdrop of heavens and surrounded by adoring angels and theological virtues, there is Christ handing over the keys of the Kingdom of Heaven to St. Peter. The final scene in the nave is the healing of a lame man by St. Peter. The vault still bears the painter's signature: «Frantz. Egstein. Ciuis Brunnensis / Pictor et Architect: Pinxit. Anno Dni. 1740». After František Eckstein's death in 1741 decorating the church was taken over by his son Sebastian. He completed the polychrome of the nave vault by decorating the bay above the choir, where he continued the theme of the glory of the name of Jesus by painting Jesuit saints, with St. Ignatius of Loyola in the foreground. Sebastian Eckstein also decorated the vaults of the aisles and the matroneum. According to the foundress Elżbieta Szczuczyna, who compared the frescoes of the two artists, the son's paintings "differed considerably from the outstanding art of his father".

Efekt artystycznych działań konserwatorów pozwolił na nowo i w pełni odczytać założenia ideowe i treściowe malowideł

Результати мистецької роботи реставраторів дозволили наново і в повному обсязі побачити ідейно-змістовний задум фресок

The final result of the artistic activities of the conservators made it possible to fully understand the ideological content of the paintings

Po konserwacji wykonano ponownie fotoplany cyfrowe sklepień w nawie głównej i w prezbiterium. Opracowali je dr inż. Adam Boroń i mgr Marta Borowiec

Після реставрації були знову зроблені цифрові фотоплани склепінь центральної нави та пресбітерія. Підготували д-р, інж. Адам Боронь і магістр Марта Боровець

After the conservation was completed, new digital photoplans of the vaults in the nave and chancel were created by Dr. Adam Boroń and Marta Borowiec

Konserwacja i restauracja pozwoliły w pełni oddać charakter malarstwa iluzjonistycznego i mistrzowski kunszt freskanta z Moraw Franciszka Eckstejna

Консервація та реставрація дозволили повністю відтворити ілюзіоністський характер живопису та майстерність моравського фресківського живописця Франциска Екштайна

The conservation and restoration has fully revealed the character of the illusionist painting and the mastery of the Moravian fresco artist František Eckstein

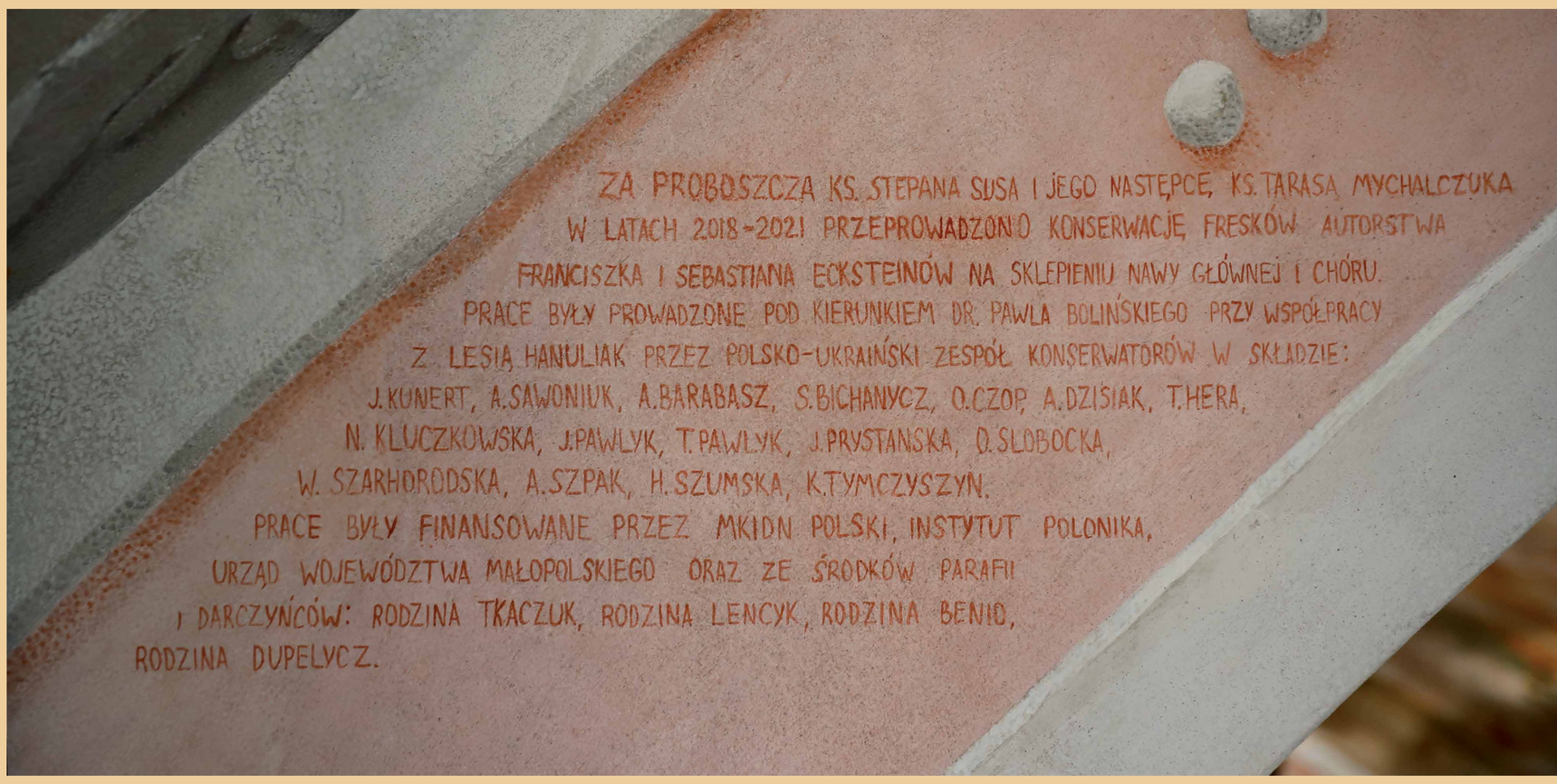

Gdy nadszedł koniec prac, można było uwiecznić także wykonawców tej konserwacji – artystów z Polski i Ukrainy, wspieranych organizacyjnie i duchowo przez proboszcza miejscowej parafii. Konserwatorzy oprócz serca, jakie włożyli w swoją pracę, zostawili po sobie w kościele ślad w postaci inskrypcji na malowidle. Informuje ona o autorach i mecenasach tej konserwacji

Після завершення робіт вдалося також увічнити виконавців цієї реставрації – – митців з Польщі та України, яких організаційно і духовно підтримував парох місцевої парафії. Реставратори, окрім серця, яке вклали у свою роботу, також залишили слід у церкві у вигляді інскрипції на стінописі, на якій міститься інформація про авторів та меценатів цієї реставрації

At the end of the project the restorers themselves were also immortalized. They were artists from Poland and Ukraine, supported organizationally and spiritually by the vicar of the local parish. They left their trace in the church not only in the form of the work they performed, but also in the form of an inscription on the painting, with information about the executors and patrons of this conservation project

Ostatnia plansza, poprzez zestawienie dwóch etapów: przed konserwacją i po niej, ukazuje skalę oraz efekt prac konserwatorsko-restauratorskich przeprowadzonych w kościele pojezuickim we Lwowie

Останнє зображення показує масштаб і ефекти консерваційно-реставраційних робіт, проведених у давньому єзуїтському костелі у Львові, через зіставлення двох етапів: до і після відновлення

The juxtaposition of the appearance of the painting before and after conservation best shows the scale and the result of the conservation-restoration work carried out at the post-Jesuit Church in Lviv